

ZARZĄDZENIE NR 1946.2023
BURMISTRZA STRUMIENIA

z dnia 25 października 2023 r.

w sprawie wdrożenia Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych w Gminie Strumień na lata 2023-2030

Na podstawie art. 30 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40, z późn. zm.) - **Burmistrz Strumienia**

zarządza, co następuje:

§ 1. Ogłosić wdrożenie Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych w Gminie Strumień na lata 2023-2030, powstałego w związku z realizacją grantu „Krok ku samodzielności w Strumieniu” w ramach projektu „Opracowanie i pilotażowe wdrożenie mechanizmów i planów deinstytucjonalizacji usług społecznych” Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 Oś priorytetowa II Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji Działanie 2.8. Rozwój usług społecznych świadczonych w środowisku lokalnym, stanowiącego załącznik do niniejszego zarządzenia.

§ 2. Wykonanie zarządzenia powierzam Kierownikowi Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Strumieniu.

§ 3. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania.

Burmistrz

mgr Anna Grygierek

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

**Rzeczpospolita
Polska**

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Załącznik
do Zarządzenia Nr 1946.2023
Burmistrza Strumienia
z dnia 25 października 2023 r.

**LOKALNY PLAN DEINSTYTUCJONALIZACJI USŁUG SPOŁECZNYCH
W GMINIE STRUMIEŃ NA LATA 2023-2030**

Spis treści

I. CHARAKTERYSTYKA GMINY STRUMIEŃ I JEJ ZASOBÓW INFRASTRUKTURALNYCH	2
1.1. Struktura społeczna gminy	2
1.2. Problemy i wyzwania społeczne występujące na terenie Gminy Strumień	4
1.2.1. Problemy społeczne osób starszych	7
1.2.2. Problemy społeczne dziecka i rodziny	9
1.2.3. Problemy społeczne osób w kryzysie bezdomności	11
1.2.4. Problemy społeczne osób z niepełnosprawnościami	12
1.2.5. Problemy osób z zaburzeniami psychicznymi	16
2. Analiza zasobów środowiskowych.....	17
2.1. Analiza zasobów systemu wsparcia	17
2.2. Analiza zasobów organizacji społecznych i nieformalnych sieci wsparcia oraz realizowanych dotychczas usług	29
2.3 Analiza zasobów podmiotów komercyjnych realizujących usługi społeczne.....	31
2.4. Zasoby kadrowe	32
3. Niezbędne diagnozy w zakresie potrzeb	32
3.1. Diagnoza potrzeb mieszkańców gminy, z uwzględnieniem potrzeb mieszkańców	32
II CZĘŚĆ PROGRAMOWA	36
1. Plan deinstytucjonalizacji usług	36
2. Analiza kosztów realizacji planu.....	39
2.1. Analiza kosztów realizowanych obecnie usług opiekuńczych.....	39
2.2. Kalkulacja kosztów realizacji usług po wdrożeniu planu deinstytucjonalizacji usług	41
2.3. Źródła finansowania wdrożenia i realizacji planu deinstytucjonalizacji usług.....	43
3. Dostępne zasoby dla realizacji usług.....	44
4. Systemy monitorowania i oceny	44
4.1. Wskaźniki rezultatu i produktu	44
4.2. Opis systemu monitorowania realizacji planu i osiągnięcia wskaźników oraz ocena skuteczności i efektywności Planu	45

I. CHARAKTERYSTYKA GMINY STRUMIEŃ I JEJ ZASOBÓW INFRASTRUKTURALNYCH

1.1. Struktura społeczna gminy

Możliwość realizacji procesu deinstytucjonalizacji w gminie Strumień wywahać musi lokalne warunki, potrzeby mieszkańców, strukturę społeczną oraz istniejące ograniczenia. Gmina Strumień znajduje się w powiecie cieszyńskim, w województwie śląskim. Ma charakter miejsko – wiejski, składając się z miasta Strumień oraz sołectw – Bąków, Zabłocie, Zabłocie Solanka, Zbytków, Pruchna, Drogomyśl. Gmina ma charakter głównie rolny, z rozwijającym się również drobnym przemysłem i małymi zakładami pracy, jednym zakładem pracy zatrudniającym ponad 700 osób. Gmina Strumień posiada duży potencjał rozwojowy. Prowadzona w niej polityka, nastawiona jest na aktywne i skuteczne pozyskiwanie środków zewnętrznych (dotychczas realizowała 38 projektów ze środków europejskich). Dzięki tej aktywności umożliwiono mieszkańcom gminy udział w kursach edukacyjnych, podnoszenie swoich kwalifikacji zawodowych zwiększając ich możliwości na rynku pracy. Gmina dynamicznie też promuje swoje walory przyrodnicze oraz rekreacyjne oraz rozwija na swoim terenie infrastrukturę rekreacyjną. Zabudowa gminy określana jest jako przyjazna dla mieszkańców, dzięki dominacji budownictwa jednorodzinnego i osiedli mieszkaniowych o umiarkowanej wielkości. Przestępczość na terenie gminy jest stosunkowo niewielka. Według stanu na 31 grudnia 2022r. liczba ludności gminy Strumień wyniosła 12.992 osób, z czego 50,23% stanowiły kobiety, a 49,77% mężczyźni. W stosunku do 2021 roku liczba ludności zmalała o 0,87 %. Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w gminie Strumień wynosiła 207, w tym 59,90% stanowiły kobiety, 40,10% mężczyźni.

Od lat w gminie obserwuje się tendencję spadkową ludności w wieku produkcyjnym, wraz ze wzrostem ilości seniorów, co stanowi charakterystyczną wskazówkę wskazującą na starzenie się społeczności i wyraźnie może być powiązane z trendem ogólnopolskim. Populacja seniorów w gminie wzrasta regularnie co ukazuje poniższa tabela

Rok	Procent populacji seniorów w populacji gminy
2018	19,59%
2019	20,26%
2020	22,19%
2021	22,52%
2022	23,27%

Przy obecnym trendzie można prognozować, iż do roku 2026 seniorzy będą stanowili w gminie ponad 26,27 % populacji.

Liczba seniorów w poszczególnych kategoriach wiekowych, wg stanu na dzień 31.12.2022 r., przedstawiała się następująco:

Grupa wiekowa	Kobiety	Mężczyźni	Łącznie w danej grupie wiekowej
61-64	455	405	860
65-70	434	366	800
71-81	504	391	895
> 81	299	148	447
Łącznie	1692	1310	3002

Zauważyć też należy, iż w poszczególnych grupach wiekowych wśród osób w wieku poprodukcyjnym we wszystkich zestawieniach wg płci przeważają kobiety. Szczególnie widoczne to jest wśród osób najstarszych tj. powyżej 80 roku życia. Fakt, zdecydowanej przewagi w populacji seniorów osób w wieku powyżej 80 lat, w sytuacji powiązanej z tym wiekiem osłabionej samodzielności w czynnościach dnia codziennego oraz kumulowania się problemów zdrowotnych, skutkować musi dla gminy w przyszłości koniecznością obejmowania coraz większej ilości seniorów wsparciem w postaci usług opiekuńczych świadczonych w środowisku zamieszkania oraz innymi różnorodnymi formami pomocy w formie dziennej.

W funkcjonowaniu seniorów na terenach miejskich i wiejskich występują istotne różnice, które uwidaczniają się również w funkcjonowaniu seniorów na terenie gminy w związku z jej miejsko – wiejską charakterystyką. W obszarze wiejskim seniorzy często funkcjonują w rodzinach wielopokoleniowych, dostęp do instytucji i opieki medycznej jest utrudniony w związku z potrzebą organizacji dojazdu, trudności komunikacyjne i rozproszenie mieszkań powodują, że konieczna jest oddolna organizacja pomocy sąsiedzkiej, większe są możliwości podejmowania pracy dorywczej w razie konieczności, często gorsza jest sytuacja mieszkaniowa. W obszarze miejskim łatwiejszy jest dostęp seniorów do instytucji i opieki medycznej, brak silniejszych więzi społecznych skutkuje jednak koniecznością większego wsparcia instytucjonalnego. Na terenach wiejskich występują różnice w zakresie aktywności wśród seniorów w zależności od płci. Uwarunkowane jest to zarówno przyczynami ekonomiczno-zawodowymi jak i społecznymi. Zaprzestanie aktywności zawodowej na wsi, często powiązane jest z pomaganiem w pracy na gospodarstwie osobom młodszym. Drugim podstawowym obszarem aktywności są kontakty sąsiedzkie, bardziej jednak ograniczone u mężczyzn niż u kobiet, które często mocno zaangażowane są w życiu lokalnej społeczności, w tym w organizacjach samopomocowych. Kobiety są też częściej zaangażowane w przekazywanie tradycyjnych wzorców lokalnej kultury ludowej i tradycji, często pełnią rolę lokalnych animatorek. Tym samym kobietom na wsi łatwiej uniknąć problemu wykluczenia społecznego, którego często doświadczają, ich rówieśniczki w mieście, funkcjonujące w środowisku mniej zintegrowanym, z rozluźnionymi czy niekiedy całkiem zerwanymi więziami sąsiedzkimi. Obecnie dostrzega się coraz większą rolę w aktywizacyjnym potencjale osób starszych w środowisku wiejskim jako liderów w społeczności lokalnej, co pozwala zachować niepowtarzalny charakter kulturowy ich społeczności. Dostrzega się też wyraźnie zasoby aktywnych w środowisku lokalnym osób starszych, którymi są ich wiedza oraz czas wolny, co przekłada się na poczucie kompetencji i bycia potrzebnym. Uznaje się, iż bogactwo

różnorodności form aktywności, jest jednym z istotnych czynników pozytywnego funkcjonowania seniorów.

Seniorów charakteryzuje to, iż po zakończeniu aktywności zawodowej mają duży zasób wolnego czasu do zagospodarowania. Wyróżnia się przy tym takie podstawowe obszary aktywności seniorów jak aktywność:

- a) w domu i najbliższej rodzinie (m.in. prowadzenie gospodarstwa domowego i opieka nad wnukami),
- b) kulturalna (m.in. czytelnictwo, kino, teatr, uroczystości tradycyjne),
- c) zawodowa (pozyskiwanie dodatkowych środków finansowych do emerytury, często by nie uległ obniżeniu dotychczasowy status społeczno-ekonomiczny),
- d) społeczna (często podtrzymywana u osób już wcześniej zaangażowanych w tą formę aktywności),
- e) edukacyjna (dużo czasu na doskonalenie siebie i podtrzymywania sprawności umysłowej),
- f) religijna (wraz z wiekiem obserwuje się znaczenie nadawane religii w życiu i uczestnictwo w jej obrzędach),
- g) rekreacyjna (wypoczynek, aktywność fizyczna, hobby).

Gmina Strumień w ramach deinstytucjonalizacji usług społecznych i podtrzymywaniu aktywności osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku, który jest obszarem w ramach deinstytucjonalizacji usług społecznych, na którym szczególnie zamierza się skupić, musi uwzględniać powyższe uwarunkowania, ponieważ są one obecne w funkcjonowaniu seniorów i osób niepełnosprawnych na jej terenie.

1.2. Problemy i wyzwania społeczne występujące na terenie Gminy Strumień

Podstawowym dokumentem na terenie gminy dotyczącym obszarów pomocy społecznej jest Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Strumień. Uchwalona ona została Uchwałą Rady Miejskiej w Strumieniu Nr IV.28.2019 z dnia 30 stycznia 2019 r. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. gminy mają obowiązek stworzenia strategii rozwiązywania problemów społecznych. Strategia rozwiązywania problemów społecznych zawiera w szczególności:

- diagnozę sytuacji społecznej;
- prognozę zmian w zakresie objętym strategią;
- określenie celów strategicznych projektowanych zmian, kierunków niezbędnych działań, sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych oraz wskaźników realizacji działań.

Do zadań gminy o charakterze obowiązkowym należy wraz z opracowaniem gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych szczególne uwzględnienie w niej programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Cele strategiczne jakie zostały wyznaczone do realizacji w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Strumień to:

1. Utrzymanie bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców nie posiadających dochodów

własnych, lub posiadających dochody nie wystarczające na zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych – działania w tym celu koncentrują się na pomocy finansowej, aktywizacji osób bezrobotnych, pracy socjalnej, realizacji programów i projektów dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

2. Rozwój aktywnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną – działania w tym celu zogniskowane są na pracy socjalnej z rodzinami, asystenturze rodzinnej, dostępie rodzin do poradnictwa specjalistycznego, dostępie do atrakcyjnych form spędzania czasu wolnego przez dzieci, rozwijaniu oferty placówek dziennych dla dzieci, wyrównywaniu szans edukacyjnych dzieci, rozwoju infrastruktury rekreacyjnej dla rodzin, programach profilaktycznych dla rodzin.

3. Rozwój aktywnego systemu wsparcia dla osób niepełnosprawnych i osób w wieku poprodukcyjnym – działania tutaj koncentrują się na zapewnieniu dostępu do zróżnicowanych usług społecznych osobom w wieku senioralnym, chorym i niepełnosprawnym, aktywizacja osób niepełnosprawnych oraz seniorów, przystępowaniu do ogólnopolskich programów dla seniorów oraz na likwidacja barier.

4. Rozwój systemu wsparcia w zakresie przeciwdziałaniu uzależnieniom i przemocy w rodzinie oraz poczucia bezpieczeństwa – działania tutaj skupiają się na profilaktyce w zakresie uzależnień oraz motywowaniu do zaprzestania zachowania ryzykownego, podniesieniu świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie.

5. Rozwój kapitału społecznego i ludzkiego – działania tutaj koncentrują się na stworzeniu optymalnych warunków świadczenia usług mieszkańcom – klientom pomocy społecznej, promocja działań podejmowanych przez MOPS, wspieranie i rozwijanie sektora obywatelskiego.

Zdefiniować można w oparciu o przeprowadzoną diagnozę następujące podstawowe obszary problemowe dla Gminy Strumięń.

Konieczność zabezpieczenia socjalnego mieszkańców nie posiadających dochodów własnych lub posiadających dochody niewystarczające na zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych.

W tym miejscu zauważyć należy, iż liczba osób korzystających z pomocy społecznej, która w poprzednich latach się zmniejszała ponownie, prawdopodobnie na skutek komplikacji jakie w obszarze gospodarczym poczyniła pandemia Covid – 19 oraz skutków dla domowych budżetów rosnącej inflacji uległa w 2022 r. wzrostowi. Wśród głównych powodów udzielania pomocy społecznej dominują jednak dwie przesłanki ściśle powiązane ze zdrowiem, tj. długotrwała i ciężka choroba oraz niepełnosprawność. Dopiero w dalszej kolejności pojawiają się inne przesłanki jak ubóstwo, bezrobocie, czy bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Ukazują to poniższe dane statystyczne.

Powody udzielania pomocy i wsparcia - ranking	Liczba rodzin			
	2019	2020	2021	2022
Długotrwała i ciężka choroba	171	159	152	137
Niepełnosprawność	130	117	115	112
Ubóstwo	96	107	88	90
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego – ogółem	95	87	100	82
w tym: rodziny niepełne	39	26	25	28
rodziny wielodzietne	16	19	20	17
Bezrobocie	64	72	63	58
Potrzeba ochrony macierzyństwa	63	63	54	47
Wielodzietność	22	23	19	19
Alkoholizm	18	20	15	12
Bezdomność	6	8	8	11
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	6	7	7	5
Przemoc w rodzinie	2	2	3	2
Narkomania	2	1	2	2
Sytuacja kryzysowa	0	0	0	0
Zdarzenie losowe	0	0	0	0

Na terenie gminy nie obserwuje się znaczącego wzrostu bezrobocia. Sama przesłanka ubóstwa utrzymuje się także na stabilnym poziomie w zakresie przyczyn przyznawania pomocy przez tutejszy Ośrodek. Należy jednak zaznaczyć, iż mowa tu tylko o tzw. kryterium ubóstwa z ustawy o pomocy społecznej, które zawiera ściśle matematyczne progi dochodowe w ramach, których ubóstwo jest klasyfikowane. W kategorii tej nie mieszczą się więc ci beneficjenci pomocy społecznej, którzy w samych progach się już nie mieszczą, tym niemniej ich dochody są zbyt niskie w stosunku do wydatków, co skutkuje, iż przy rosnącej inflacji muszą korzystać z pomocy społecznej. Fakt, iż równocześnie wśród przesłanek udzielania pomocy społecznej dominują przewlekłe choroby oraz niepełnosprawność, pozwala wnioskować, iż problemy ekonomiczne wymagające interwencji socjalnej mają najczęściej gospodarstwa osób, w których występuje powiązanie chorób przewlekłych i niepełnosprawności i wynikających z nich kosztami zakupu leków, leczenia czy rehabilitacji z niewystarczającymi dochodami. Tym samym można powiązać to zjawisko z rosnącymi problemami ekonomicznymi zwłaszcza seniorów, którzy mają trudności w utrzymaniu gospodarstwa domowego, jeżeli są przy tym osobami chorymi przewlekłe lub niepełnosprawnymi. Dzieje się tak pomimo stałego wzrostu świadczeń ze strony państwa dla tej grupy beneficjentów, najprawdopodobniej w związku ze stale wzrastającymi kosztami życia. Wśród częstych przesłanek udzielania pomocy społecznej znajduje się również

bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych. Z danych statystycznych wynika, iż dotyka ona w równym stopniu zarówno rodzin wielodzietnych jak i niepełnych. Pozostałe przesłanki przyznawania pomocy społecznej, utrzymują się w omawianym okresie na w miarę stałym poziomie, bez istotnych wahań. Powyższe twierdzenia ukazują poniższe zestawienia liczbowe.

Liczba osób bezrobotnych w gminie, w tym liczba osób objętych przez Powiatowy Urząd Pracy różnymi formami wsparcia.

Rok	Liczba osób bezrobotnych z terenu Gminy Strumień ogółem/ kobiety	Liczba osób, którym wydano skierowanie do pracy, prac interwencyjnych, robót publicznych	Liczba osób, którym świadczono usługę poradnictwa zawodowego	Liczba objętych usługą szkoleniową	Liczba osób objętych stażami	Liczba osób, którym udzielono wsparcia – jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej	Liczba osób, które otrzymały jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej ze środków PFRON
2019	193/101	56	124	18	13	10	1
2020	243/143	6	170	5	14	11	0
2021	213/121	12	171	9	24	8	2
2022	207/124	26	23	21	23	13	4

To co charakterystyczne dla problemów społecznych to ich uwikłanie w sieć wzajemnych zależności i współwystępowania oraz nakładających się konsekwencji. Sieć problemów społecznych jest odzwierciedleniem usytuowania poszczególnych osób w obrębie ich statusów i ról społecznych, kręgów społecznych i środowisk, w których lokują swoją aktywność. Te wzajemne współzależności stanowią istotne ograniczenia w skutecznym rozwiązywaniu problemów społecznych. Przystępując do deinstytucjonalizacji usług społecznych gmina musi więc dobrać planowane działania do specyficznych potrzeb grup odbiorców, społeczności lokalnej oraz do zasobów i możliwości jakimi dysponuje. Uznając za najbardziej istotną sferę problemową dotyczącą osób starszych, długotrwale lub ciężko chorych i niepełnosprawnych, podejmowane w ramach deinstytucjonalizacji usług działania koncentrować się będą tylko w tym obszarze. Odpowiada to zdiagnozowanym potrzebom społeczności lokalnej i powiązane jest z możliwościami i zasobami samej gminy

1.2.1. Problemy społeczne osób starszych

Seniorzy w Gminie Strumień stanowią znaczną część populacji, bo aż 23,27% mieszkańców. Widać wyraźnie, iż liczba seniorów w gminie wzrasta. W latach poprzednich stanowili oni mniejszy odsetek mieszkańców, w 2018 r. – 19,59%, w 2019 r. – 20,26%, w 2020 r. – 22,19%, w 2021 r. – 22,52%. Wzrasta ilość osób starszych wymagających wsparcia w związku

z obniżeniem sprawności fizycznej i psychicznej, występuje rozluźnienie więzi rodzinnych, a konieczność ponoszenia kosztu opieki instytucjonalnej świadczonej dla osób starszych (umieszczenie w domach pomocy społecznej), znacząco obciąża budżet gminy. W Gminie Strumień można zauważyć niewystarczający zakres świadczeń medycznych dla mieszkańców. Zmiany struktury demograficznej wymagają od samorządów podjęcia działań związanych z planowaniem i kształtowaniem polityki w obszarze aktywności społecznej osób starszych. W najbliższym czasie aktualizowana będzie Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Strumień, co wynika z przeprowadzonej ewaluacji realizacji dotychczasowych celów w strategii założonych, w tym poprzez rozwinięcie założeń szeroko rozumianej polityki senioralnej. Zawarte w niej dotychczasowe cele wpisujące się będą w planowane działania w ramach deinstytucjonalizacji na terenie gminy świadczonych usług społecznych. Budowanie systemu wsparcia, aktywizacja osób starszych zaplanowana została w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych poprzez takie działania szczegółowe jak:

- 1) wsparcie w postaci pracy socjalnej oraz pomocy finansowej i rzeczowej,
- 2) realizację usług opiekuńczych,
- 3) realizację specjalistycznych usług opiekuńczych,
- 4) uruchomienie wolontariatu dla seniorów i osób niepełnosprawnych,
- 5) podejmowanie działań prozdrowotnych,
- 6) rozwijanie oferty spędzania czasu wolnego, zapewnienie dostępu do edukacji, kultury, rekreacji, w tym poprzez organizowanie imprez środowiskowych, wycieczek, spotkań integracyjnych,
- 7) zwiększanie aktywności osób starszych, uruchomienie klubów seniora,
- 8) przystąpienie do projektu „Karta Seniora”,
- 9) wdrożenia „Kopert życia”,
- 10) podniesienie świadomości seniorów w zakresie bezpieczeństwa,
- 11) współpracę z instytucjami w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych.

Gmina w tym zakresie działała bardzo aktywnie i realizowała szereg inicjatyw, przez ostatnie lata. W ramach środków zewnętrznych finansując wsparcie dla osób starszych w formie usług opiekuńczych oraz asystentury osobistej osób niepełnosprawnych. Gmina była zaangażowana w działania mające na celu umożliwienie spędzania przez seniorów aktywnie czasu wolnego. Największą innowacją w tej ofercie było utworzenie w czterech lokalizacjach na terenie gminy Klubów Seniora, z których korzystać mogą seniorzy z terenu całej gminy, które działają przy finansowym i organizacyjnym wsparciu gminy w oparciu głównie o oddolne inicjatywy seniorów i klubowych liderów. Zainicjowane także zostały formy wsparcia osób starszych w postaci wolontariatu. Ofertę aktywnego spędzenia czasu wolnego dla seniorów wzbogacały działania licznych gminnych instytucji kulturowych. Gmina wspierała też szeroką inicjatywę w tym zakresie niepublicznych organizacji formalnych i nieformalnych, jakie na trwałe wpisane są w miejsko-wiejski charakter życia tutejszej społeczności seniorów. Oferta wolnego czasu dla seniorów powiązana była z wykorzystaniem walorów turystyczno-krajoznawczych gminy Strumień. Gmina przystąpiła również do współpracy z ogólnopolskimi inicjatywami na rzecz seniorów.

1.2.2. Problemy społeczne dziecka i rodziny

Potrzeby w zakresie rozwoju usług społecznych dotyczących dziecka i rodziny jakie można zdefiniować w ramach diagnozy to:

Problemy dotyczące rodziny i dziecka	Przyczyny tych problemów	Skutki
Brak rodzin zastępczych	Zbyt rygorystyczne zasady dla kandydatów (szkolenia, testy, warunki mieszkaniowe, konieczność zdania egzaminów), nieuregulowana sytuacja prawna dziecka	Dzieci pozostają w toksycznym środowisku, dziecko trafia do opieki instytucjonalnej, pozostanie dziecka w destrukcyjnym środowisku
Wiedza o rodzinach zastępczych	Brak kampanii informacyjnej, niewystarczająca współpraca gminy z PCPR	Brak rodzin zastępczych
Niewydolność wychowawcza rodziny	Zaburzenia psychiczne, używki (alkohol,), problemy rodziców (rodzic z niepełnosprawnością, choroby), brak właściwych wzorców w środowisku	Zaburzenia funkcjonowania dziecka- zaburzenia psychiczne, zaburzenia zachowania, zaburzenia osobowości, nabywanie, dziedziczenia złych wzorców, dziecko trafia do placówki
Zbyt mała liczba miejsc w żłobkach i przedszkolach	Uwarunkowania lokalowe, problemy finansowe gminy	Brak pozytywnych wzorców z zewnątrz, gorszy, wolniejszy rozwój dziecka, pogłębianie się trudności finansowych rodziny
Dostęp do usług specjalistów tj. psycholog	Niewystarczająca liczba psychologów i innych specjalistów tj. rehabilitant, psycholog, niskie wynagrodzenie	Pogarszanie się stanu zdrowia, coraz więcej osób, które nie radzą sobie w codziennym życiu

W Gminie Strumień zaobserwować można pewien spadek ilości rodzin objętych przez tutejszy Ośrodek pracą socjalną. Dzieje się tak pomimo jednocześnie obserwowalnego wzrostu ilości rodzin korzystających ze wsparcia tutejszego Ośrodka.

Rok	Ilość rodzin objętych pracą socjalną
2019	148
2020	183
2021	182
2022	154

Pozwala to wnioskować, iż nie można wiązać już konieczności korzystania z pomocy publicznej tylko z jakimiś deficytami rozwojowymi czy funkcjonalnymi rodziny, jakie tradycyjnie powiązane były z pomocą społeczną, ale kolejny raz pozwala wnioskować, iż z pomocy publicznej coraz częściej korzystają rodziny, całkowicie sprawne w zakresie rozwojowym i funkcjonalnym, jednak przeżywające poważne problemy ekonomiczne. Świadczy o tym również fakt, iż w omawianym okresie na stałym poziomie utrzymuje się liczba rodzin, korzystających ze specjalistycznego wsparcia asystentury rodzinnej. Zauważyć jednak należy, iż rodziny objęte tą formą wsparcia są jednocześnie rodzinami wymagającymi największego wieloaspektowego wsparcia i z największymi trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi. Uwidaczniają to poniższe dane liczbowe.

Rok	Liczba asystentów	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczbę rodzin zobowiązanych przez sąd do współpracy
2019	1	17	44	12
2020	2	21	49	11
2021	2	21	48	12
2022	2	21	46	10

Gmina wspiera regularnie rodziny mające problemy ekonomiczne w ramach edukacyjnych stypendiów socjalnych, specjalnych programów stypendialnych. Oferuje też specjalistyczne poradnictwo: prawne, psychologiczne i socjalne.

Rok	Liczba rodzin objęta poradnictwem
2019	95
2020	64
2021	101
2022	91

Udzielanie świadczeń pomocy materialnej dla uczniów o charakterze socjalnym stanowi zadanie własne gminy, na realizację którego gmina otrzymuje dofinansowanie z budżetu państwa (art. 90r ust. 1 ustawy o systemie oświaty). Stypendium szkolne może otrzymać

uczeń znajdujący się w trudnej sytuacji materialnej, wynikającej z niskich dochodów na osobę w rodzinie, w szczególności, gdy w rodzinie tej występuje: bezrobocie, niepełnosprawność, ciężka lub długotrwała choroba, wielodzietność, brak umiejętności wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych, alkoholizm lub narkomania, a także gdy rodzina jest niepełna lub wystąpiło zdarzenie losowe.

Rok szkolny	Ilość dzieci objętych wsparciem
2019/2020	58
2020/2021	46
2021/2022	44
2022/2023	56

30 maja 2019 r. Rada Miejska w Strumieniu przyjęła uchwałę nr VIII.68.2019 w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Edukacji Uzdolnionych Dzieci i Młodzieży. W latach 2019-2022. W ramach w/w Programu w formie jednorazowego świadczenia pieniężnego w wysokości 300 zł, wyróżniono łącznie 95 uczniów, co obrazuje poniższa tabela.

Rok	Liczba uczniów
2019	16
2020	9
2021	36
2022	34

Zauważyć należy dużą aktywność placówek edukacyjnych w realizacji licznych programów i projektów edukacyjnych oraz stały rozwój ich infrastruktury. Gmina oferuje dzieciom i młodzieży liczne możliwości spędzenia czasu wolnego w sposób atrakcyjny i ciekawy. Podkreślić należy, regularne inwestycje w infrastrukturę wzbogacającą możliwości atrakcyjnego spędzenia przez rodziny czasu wolnego oraz rekreacji, w tym z wykorzystaniem walorów przyrodniczo – krajoznawczych gminy. Nie zmienia to faktu, iż wsparcie rodzin stanowi jeden z najważniejszych obszarów problemowych w gminie.

1.2.3. Problemy społeczne osób w kryzysie bezdomności

Osoba bezdomna może zostać objęta indywidualnym programem wychodzenia z bezdomności, polegającym na wspieraniu osoby bezdomnej w rozwiązywaniu jej problemów życiowych, w szczególności rodzinnych i mieszkaniowych, oraz pomocy w uzyskaniu zatrudnienia. Realizatorem indywidualnego programu wychodzenia z bezdomności w przypadku, gdy osoba bezdomna przebywa w schronisku dla osób bezdomnych jest właśnie taka placówka. Indywidualny program wychodzenia z bezdomności powinien uwzględniać sytuację osoby bezdomnej oraz zapewniać szczególne wspieranie osobie aktywnie uczestniczącej w wychodzeniu z bezdomności, winien jednak uwzględniać realne środki pomocy, jakimi dysponuje ośrodek pomocy na rzecz osoby bezdomnej, stąd też jego stosowanie ma charakter fakultatywny. Zauważyć należy, iż Polska nie dysponuje wyraźną strategią odnoszącą się do problemu bezdomności, mimo dotkliwości i skali problemu

w wymiarze ogólnopolskim. Istniejące regulacje prawne, realizowane programy i projekty są postrzegane, jako elementy rozproszone i niezbieżne z sobą. Większość świadczeń, jakie są adresowane do osób bezdomnych ukierunkowana jest na pomoc doraźnie zabezpieczającą ich potrzeby a nie samo przeciwdziałanie zjawisku. Ośrodkom pomocy społecznej brakuje skutecznych środków przeciwdziałania zjawisku bezdomności, przy złożoności przyczyn pozostawiania osobą bezdomną. Stąd stosowanie indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności nie może mieć charakteru bardziej rozpowszechnionego. W roku 2022 opracowano i wdrożono jeden indywidualny program wychodzenia z bezdomności. W trakcie jest jego realizacja przez osobę bezdomną, korzystającą obecnie z specjalistycznego, całodobowego wsparcia. Problem bezdomności nie występuje często na terenie gminy. Osoby bezdomne będące mieszkańcami gminy koncentrują swoją aktywność poza jej terenem, w większych ośrodkach miejskich. Ilości osób bezdomnych, którym zapewniono schronienie przejawia w ostatnich latach pewną tendencję wzrostową.

Rok	Liczba osób bezdomnych którym zapewniono schronienie	Kwota świadczeń
2019	3	5 960
2020	4	32 900
2021	5	53 048
2022	9	72 094

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Strumieniu poprzez działania o charakterze instytucjonalnym zabezpiecza potrzeby osób dotkniętych problemem bezdomności, a także udziela wszelkiej niezbędnej pomocy, aby w sposób rzeczywisty wspierać wysiłki Klientów w dążeniu do rozwiązania trudnej sytuacji życiowej. Ośrodek prowadzi działania, które wzmacniają możliwości Klientów, a także stwarzają im warunki, które stanowią istotny element w przewyżczeniu niesprzyjających okoliczności. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Strumieniu zabezpiecza elementarne potrzeby osób bezdomnych w zakresie życia i zdrowia, a także, stwarza warunki, w których Klienci mogą podejmować działania przy wykorzystaniu zasobów i potencjału własnego. Zadanie opieki i wsparcia dla osób bezdomnych na zlecenie gminy Strumień realizowane jest w ośrodkach wsparcia położonych poza gminą.

1.2.4. Problemy społeczne osób z niepełnosprawnościami

Kolejny obszar problemowy to wsparcie dla osób niepełnosprawnych i osób w wieku poprodukcyjnym. Problem starzenia się lokalnej populacji i stały wzrost ilości seniorów

w procentowym wymiarze w stosunku do całości populacji mieszkańców, związany jest z ogólnokrajowym procesem starzenia się społeczeństwa. Zagadnienie to stawia przed Gminą nowe wyzwania, rodzi wiele konsekwencji, zarówno społecznych jak i finansowych. Starzenie się społeczności gminy powoduje, iż staje ona przed związanym z tym wyzwaniem zapewnienia im opieki, zagospodarowania czasu wolnego oraz wykorzystania ich potencjału jako animatorów w społeczności lokalnej.

Zwrócić należy uwagę, iż usługi opiekuńcze jakie są świadczone dla seniorów i osób niepełnosprawnych, wiążą się w zależności od uzyskiwanego dochodu z wnoszeniem za nie odpłatności. Wysokość dochodu nie wpływa na samo prawo do świadczeń w formie usług opiekuńczych, ale wpływa na ewentualną opłatę za te świadczenia, zgodnie z zasadą subsydiarności, w myśl której przy przyznawaniu pomocy społecznej znaczenie mają posiadane zasoby, a w sytuacji posiadania środków finansowych zasadne jest by z tego tytułu wnoszona była odpłatność za przyznaną pomoc publiczną. Zaznaczyć należy, iż koszt usług opiekuńczych wzrasta regularnie i wraz ze wzrostem ilości osób korzystających z tej formy świadczenia, przekłada się na wzrost wydatków gminy Strumień.

Rok	Ilość osób objętych wsparciem	Wydatek gminy
2019	30	141 542 zł
2020	28	160 812 zł
2021	33	215 850 zł
2022	41	213 520 zł

Gmina regularnie ma problem ze znalezieniem wykonawcy usług opiekuńczych, w związku z małym zainteresowaniem podmiotów prywatnych do ich realizowania na jej terenie. Obecnie w związku z tym zmuszona jest do samodzielnego zatrudniania osób świadczących usługi opiekuńcze, co w związku z ich niedoborem na rynku jest zadaniem trudnym.

W gminie w ostatnich latach sporadycznie uruchamiano specjalistyczne usługi opiekuńcze. Związane to było również z istotnymi problemami w znalezieniu specjalistycznej kadry na terenie gminy.

Rok	Liczba osób objętych pomocą w formie specjalistycznych usług opiekuńczych
2019	1
2020	1
2021	1
2022	0

W tym zakresie, wraz z deinstytucjonalizacją usług społecznych i możliwością podjęcia się świadczenia usług przez personel dotychczas zatrudniony w placówkach opieki całodobowej pojawia się szansa na znalezienie specjalistycznej kadry do usług opiekuńczych i wdrożenie ich oferty na terenie gminy.

Stały wzrost wydatków gminy obserwowalny jest też w obszarze ponoszenia odpłatności za pobyt osób w domach pomocy społecznej. Przesłankami do umieszczenia w DPS jest fakt, iż dana osoba wymaga całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności przy czym jednocześnie nie może samodzielnie funkcjonować w życiu codziennym, oraz nie można takiej osobie zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych. Zgodnie z zasadą, iż skierowanie do domu pomocy społecznej winno być ostatecznością, zadaniem gminy winno być utrzymanie osoby starszej jak najdłużej w jej środowisku zamieszkania, poprzez usługi opiekuńcze i inne formy wsparcia środowiskowego.

Odpłatność za pobyt w DPS-ach stanowi rokrocznie zwiększający się wydatek gminy, w związku z corocznym wzrostem średniomiesięcznych kosztów pobytu w tego typu placówkach na terenie powiatu cieszyńskiego. Wzrost ten uwidaczniają dane w poniższej tabeli:

Dom pomocy społecznej	Średniomiesięczny koszt pobytu w danych latach				
	2019	2020	2021	2022	2023
„Pogodna Jesień” w Cieszynie	3 760,25 zł	4 190,61 zł	4 717,19 zł	5 291,32 zł	5 988,49 zł
„Feniks” w Skoczowie	4 104,20 zł	4 585,80 zł	5 156,00 zł	5 588,82 zł	6 530,26 zł
DPS w Pogórze	4 041,83 zł	4 309,60 zł	4 945,36 zł	5 255,11 zł	5 846,05 zł
„Betania” w Cieszynie	3 076,76 zł	3 490,88 zł	3 775,55 zł	4 817,17 zł	5 052,08 zł
Bonifratrów w Cieszynie	3 553,23 zł	3 776,64 zł	4 026,93 zł	4 676,34 zł	5 778,33 zł
„Emaus” w Dzięgielowie	3 543,62 zł	3 737,98 zł.	4 168,61 zł	4 650,55 zł	5 375,72 zł
DPS w Skoczowie	3 786,36 zł	4 244,08 zł.	4 354,43 zł	5 082,59 zł	5 921,07 zł
DPS w Strumieniu	4 191,31 zł	4 796,99 zł.	4 861,04 zł	5 580,30 zł	6 640,57 zł

Tak wysokie koszty średniomiesięcznego pobytu mieszkańców przekładają się na stały wzrost kosztów pobytu, jaki ponosi gmina, pomimo faktu, iż relatywnie nie zwiększa się ilość osób korzystających z tej formy pomocy, co pokazuje poniższa tabela.

Rok	Ilość osób w DPS	Wydatek gminy w danym roku
2019	23	633 132 zł
2020	20	620 919 zł
2021	24	756 318 zł
2022	21	830 815 zł

W najbliższej przyszłości należy zakładać, iż trend wzrostu kosztów dla gminy opłat pobytu w domu pomocy społecznej będzie dalej się utrzymywał. Aby więc nie powodować jeszcze

większego wzrostu wydatków Gminy, a jednocześnie umożliwić osobom starszym utrzymanie jak najdłużej w środowisku zamieszkania, nabierają znaczenia wszelkie inicjatywy zabezpieczające potrzeby osób starszych w środowisku i podtrzymujące ich aktywność.

Gmina Strumień musi mieć na uwadze problemy dotyczące osób niepełnosprawnych. Rozpoznane potrzeby w zakresie usług społecznych osób z niepełnosprawnością, ukazuje poniższa tabela.

Problemy osób z niepełnosprawnością	Przyczyny problemów	Skutki problemów
Stygmatyzacja, wykluczenie społeczne	Stereotypowe podejście do osób z niepełnosprawnością, brak wiedzy o osobach z niepełnosprawnością, brak wspólnego życia ze społeczeństwem, izolowanie osób niepełnosprawnych we własnym domu	Trudności w podjęciu zatrudnienia, przedmiotowe traktowanie, zamknięcie się w sobie, dziedziczenie biedy, brak samodzielności
Destrukcyjne środowisko rodzinne	Wstyd, brak chęci ze strony rodziny do kontaktu ze środowiskiem lokalnym (sąsiedzkim), nałogi w rodzinie, nadmierna opiekuńczość, brak wzorców jak postępować, brak edukacji rodzin	
Brak zajęć i pracy, zbyt mała liczba programów dla osób z niepełnosprawnością, brak codziennych planów dnia (zajęć terapeutycznych)	Finansowe, kadrowe, niechęć do napotykanym problemów	Uzależnienie od pomocy innych, zamknięcie, wycofanie się z aktywności społecznej, wypalenie się opiekunów osób z niepełnosprawnością, problemy finansowe, zubożenie rodziny, uwstecznianie się w rozwoju
Brak asystenta dla osób z niepełnosprawnością (mało osób)	Strach potencjalnych asystentów przed odpowiedzialnością, niskie wynagrodzenie, niski prestiż,	Izolacja, utrudnienia w dostępie do usług, pozostawienie samemu sobie,

wykształconych do pomocy)	brak wiedzy, informacji	jeśli nie ma zapewnionych podstawowych potrzeb, występuje ryzyko umieszczenia w placówce całodobowej
Podstawowe potrzeby tj. mieszkaniowe, finansowe	Wysokie koszty, nieprzygotowanie do codziennego życia	
Bariery architektoniczne	Brak jednolitych standardów/wymogów, za duże koszty	Utrudnienia w dostępie do usług
Pomoc finansowa - możliwość samodzielnego utrzymania się	Zbyt małe świadczenie, aby się utrzymać	Załamania się

1.2.5. Problemy osób z zaburzeniami psychicznymi

Choroba psychiczna jest zjawiskiem coraz częściej występującym we współczesnym społeczeństwie. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Strumieniu realizuje ustawowe rozwiązania w zakresie wsparcia osób z zaburzeniami psychicznymi. Przede wszystkim wsparcie realizowane jest w ramach ustawy o ochronie zdrowia psychicznego oraz ustawy o pomocy społecznej. Świadczy pomoc tym osobom poprzez udzielanie im wsparcia w postaci m.in pracy socjalnej, umieszczenie w placówkach całodobowych usytuowanych poza gminą czy kierowanie do dziennych ośrodków wsparcia. W zakresie przedmiotowego wsparcia ośrodek współpracuje w różnych obszarach z innymi jednostkami organizacyjnymi ochrony zdrowia, edukacji, oświaty. Jednym z takich ośrodków jest Cieszyńskie Stowarzyszenie Ochrony Zdrowia Psychicznego „Więź” znajdujące się w Cieszynie. W ostatnich latach zostało skierowanych 15 mieszkańców z zaburzeniami psychicznymi do placówek całodobowych przeznaczonych do osób przewlekle psychicznie chorych, mieszczących się poza terenem naszej gminy. Ośrodek Pomocy Społecznej nie posiada szczegółowych danych na temat liczby mieszkańców z zaburzeniami psychicznymi, ponieważ problem chorób psychicznych nadal jest tematem wstydlwym, a barierą w ustabilizowaniu sytuacji zdrowotnej chorego jest często niechęć do ujawnienia problemu przed otoczeniem oraz wstyd przed podjęciem specjalistycznego leczenia psychiatrycznego. Aktualnie na terenie gminy udzielana jest pomoc 32 osobom z zaburzeniami psychicznymi w postaci świadczenia szerokokorozumianej pracy socjalnej. Większość osób doświadczających zaburzeń psychicznych funkcjonuje w swoim środowisku samodzielnie i nie kwalifikuje się do leczenia czy też objęcia specjalistycznym wsparciem podmiotów leczniczych. W ramach tzw. „oparcia społecznego” pracownicy MOPS w Strumieniu dążą do zwiększenia efektywności wsparcia osób z zaburzeniami psychicznymi, które są integralną częścią społeczeństwa. Pracownicy

socjalni w ramach realizowanej pracy socjalnej realizują główne zadanie jakim jest dbałość o dobrostan zdrowia psychicznego, które jest fundamentalnym dobrem osobistym człowieka, a ochrona praw osób z zaburzeniami psychicznymi należy do ustawowych obowiązków państwa. W ramach działalności statutowej Ośrodka świadczona jest pomoc o charakterze profilaktycznym, pomocowym i opiekuńczym.

2. Analiza zasobów środowiskowych

2.1. Analiza zasobów systemu wsparcia

Zasoby, którymi gmina dysponuje w zakresie przewyższania problemów społecznych mają charakter zasobów i usług o charakterze publicznym oraz niepublicznym. Mieszkańcy gminy korzystają także w zakresie usług z zasobów znajdujących się poza jej terenem. Zasoby infrastrukturalne gminy są ściśle ograniczone. Dysponuje podstawowymi placówkami edukacyjnymi i opiekuńczymi dla dzieci: 1 żłobek dysponujący 59 miejscami, 6 przedszkoli publicznych dysponujących 443 miejscami oraz 2 przedszkola niepubliczne ze 125 miejscami, 12 świetlic i klubów dla dzieci i młodzieży w tym: 6 przyszkolnych i 6 pozaszkolnych. Placówki edukacyjne funkcjonują w ramach 4 zespołów szkolno – przedszkolnych oraz jednej szkoły podstawowej.

Do zasobów publicznych w zakresie ścisłego wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, seniorów i osób niepełnosprawnych, na terenie gminy zaliczyć należy:

- a. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
- b. Miejsko – Gminny Ośrodek Kultury
- c. Miejską Bibliotekę Publiczną
- d. placówki służby zdrowia

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Strumieniu świadczy dla osób starszych usługi w zakresie: przyznawanych z mocy ustawy o pomocy społecznej świadczeń ustawowych – pieniężnych i niepieniężnych. Podstawowymi świadczeniami niepieniężnymi są praca socjalna, usługi opiekuńcze, pomoc w zakresie dożywiania. MOPS w Strumieniu bierze udział w wydawaniu Ogólnopolskich Kart Seniora. Uczestniczy również w programach rządowych nakierowanych na osoby starsze i niepełnosprawne. Zatrudnia on 16 pracowników, w tym 6 pracowników socjalnych i 2 asystentów rodziny. Kadra ośrodka posiada wysokie kwalifikacje zawodowe – kierownik i jeden z asystentów rodziny posiada specjalizację z zakresu organizacji jednostek pomocy społecznej, specjalizację w zakresie I i II stopnia posiada 5 pracowników socjalnych. Kadra posiada duże doświadczenie zawodowe. Istotnym ograniczeniem w pracy tutejszego Ośrodka jest jego baza lokalowa.

Usytuowany on jest w podpiwniczeniu budynku, nieprzystosowany z uwagi małych rozmiarów pomieszczeń do obsługi większej ilości klientów oraz zapewnienia im komfortu komunikacji.

Na terenie gminy funkcjonuje Miejsko – Gminny Ośrodek Kultury, który działa w zakresie rozpoznawania i pobudzenia potrzeb kulturalnych środowiska, kształtowanie wzorów aktywnego uczestnictwa w kulturze, prowadzenie różnorodnych form edukacji kulturalnej odbywającej się na terenie całej gminy oraz prowadzenie świetlic środowiskowych. W ramach swoich działań na terenie ośrodka kultury działa szereg grup artystycznych, skupiających osoby w różnym wieku, zainteresowanych bardzo szeroką tematyką – m.in. robotyka, plastyka, taniec, fotografia, chór, sporty walki, rękodzieła.

Biblioteka Miejska. Seniorzy od lat stanowią przede wszystkim dużą i aktywną grupę czytelników Miejskiej Biblioteki Publicznej w Strumieniu. Korzystanie z jej oferty umożliwia fakt, iż dysponuje ona filiami w Drogomyślu, Pruchnej i Zbytkowie. Od lat dużą popularnością wśród nich cieszy się literatura piękna: kobieca, obyczajowa, powieści historyczne. Na co dzień seniorzy wypożyczają czasopisma o różnej tematyce (społecznej, religijnej, zdrowotnej), korzystają z dostępnych komputerów. Pracownicy biblioteki pomagają seniorom w nauce obsługi komputera i podstawowych programów, zakładania i korzystania z poczty elektronicznej. Część z nich korzystała z usługi dowożenia zamówionych telefonicznie książek do domu. Biblioteka jest otwarta na propozycje seniorów odnośnie zapotrzebowania na określone artykuły czy pozycje dla seniorów. W tym zbiór biblioteki jest na bieżąco uzupełniany o nowości wydawnicze o tematyce prozdrowotnej i medycznej. Z myślą o seniorach gromadzone są książki z dużą czcionką oraz audiobooki. W bibliotece można także korzystać z oferty spotkań. Seniorzy w bibliotece mają szansę obcować ze sztuką filmową, jak również integrować się z osobami z najbliższego otoczenia, o podobnych zainteresowaniach i dysponujących wolnym czasem, uczestniczenia w tematycznych warsztatach, wydarzeniach czytelniczych, ciekawych spotkań autorskich. Dzięki tym wydarzeniom seniorzy mieli możliwość aktywnego spędzenia czasu wolnego, związanego z czytelnictwem oraz poszerzenia swej wiedzy geograficznej i historycznej o świecie, o Polsce, w tym o Śląsku Cieszyńskim.

Wypożyczalnia sprzętu rehabilitacyjnego przy Parafii Ewangelicko-Augsburskiej w Drogomyślu, umożliwia wypożyczanie sprzętów do pielęgnacji chorych w domu, a zwłaszcza; łóżek, chodzików, wózków inwalidzkich, krzeseł toaletowych, stojaków do kroplówek, koncentratorów powietrza i.t.p. Sprzęty te można wypożyczyć na okres 3 miesięcy. Istnieje możliwość przedłużenia wypożyczenia.

Powyższe zestawienie zasobów publicznych i niepublicznych gminy obejmowało tylko te, które znajdują się tylko na jej terenie. Istotne braki w zaplecza instytucjonalnym gminy w obszarze usług dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, skutkują koniecznością wykorzystywania w tym celu szerszej bazy znajdującej się w powiecie oraz poza nim oraz prowadzonej na zlecenie powiatu cieszyńskiego. Osoby nadużywające alkoholu mają

możliwość diagnozy problemu w dwóch poradniach w Cieszynie oraz Skoczowie, jak i odbycia pełnego cyklu leczenia odwykowego w Ośrodku Leczenia Uzależnień w Skoczowie. Osoby chore i zaburzone psychicznie mogą korzystać z Dziennego Ośrodka Wsparcia w Cieszynie. Dzieci niepełnosprawne mogą korzystać z Ośrodka Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczego PSONI Koło w Cieszynie, Ośrodka Edukacyjno-Rehabilitacyjno-Wychowawczego dla Dzieci Niepełnosprawnych w Ustroniu. Nauka dzieci niepełnosprawnych z gminy odbywać się może w ramach Zespołu Szkół nr 3 Specjalnych im. Janusza Korczaka w Pszczynie oraz Zespole Placówek Szkolno Wychowawczo Rewalidacyjnych w Cieszynie. Dzieci nie mogące przebywać w swoich domach rodzinnych przebywają w ramach pieczy zastępczej instytucjonalnej w placówkach opiekuńczo – wychowawczych takich jak Dom Dziecka w Dzięgielowie i Rodzinny Dom Czasowego Pobytu „Sindbad” w Ustroniu oraz pozainstytucjonalnej w rodzinach zastępczych przebywa obecnie 7 dzieci. Dla ofiar przemocy w rodzinie zapewnione jest miejsce w Powiatowym Ośrodku Wsparcia dla osób pokrzywdzonych w Cieszynie.

Zgodnie z art. 17 ust. 3 ustawy o pomocy społecznej do obowiązkowych zadań własnych gminy należy udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym. Realizując to zadanie gmina zapewnia osobom bezdomnym schronienie w ramach noclegowni oraz schroniska, usytuowanych poza gminą. Ponieważ jak zauważono wcześniej osoby bezdomne nie koncentrują swojej aktywności na terenie gminy, lecz w większych ośrodkach miejskich, nie zachodzi potrzeba organizacji na terenie gminy placówek wsparcia skierowanych do potrzeb osób bezdomnych.

Na terenie gminy funkcjonuje prowadzony na zlecenie powiatu dom pomocy społecznej. Domy Pomocy Społecznej, jest to tradycyjna forma instytucjonalna pomocy społecznej w postaci opieki całodobowej lub dziennej nad osobami niezdolnymi do samodzielnej egzystencji, których nie można przystosować w pełni do samodzielnego życia w miejscu ich zamieszkania z uwagi na wiek, schorzenia, sytuację życiową oraz warunki rodzinne, mieszkaniowe i materialne, mimo zastosowania wszelkich innych form pomocy. Istnieje kilka typów domów pomocy społecznej, w zależności dla kogo są one przeznaczone, dzielą się na domy dla:

- osób w podeszłym wieku
- osób przewlekle somatycznie chorych
- osób przewlekle psychicznie chorych
- dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie
- dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie
- osób niepełnosprawnych fizycznie

Umieszczenie osoby w domu pomocy społecznej poprzedzone jest wydaniem decyzji administracyjnej czyli decyzji o skierowaniu do placówki oraz decyzji ustalającej wysokość opłaty za pobyt w takim domu. Decyzje wydaje organ gminy właściwy ze względu na miejsce zamieszkania osoby kierowanej do domu pomocy społecznej. Pobyt w domu pomocy społecznej jest odpłatny przy czym mieszkaniec pokrywa 70 % kosztów pobytu resztę pokrywa małżonek, zstępni lub wstępni lub też gmina, z której osoba została skierowana.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Strumieniu w ciągu ostatnich 5 lat wydał 48 decyzji kierujących do Domów Pomocy Społecznej, w tym do Domów Pomocy Społecznej dla osób w podeszłym wieku 42 mieszkańców Gminy Strumięń, do Domów Pomocy Społecznej dla osób przewlekle chorych psychicznie 6 mieszkańców.

Na terenie Strumienia znajduje się Dom Pomocy Społecznej dla dzieci prowadzony przez Zgromadzenie Sióstr Szkolnych De Notre Dame. Ma zasięg ponadlokalny i służy dzieciom wymagającym opieki, edukacji oraz rehabilitacji. DPS w Strumieniu to placówka pobytu całodobowego dla 73 chłopców z niepełnosprawnością intelektualną wraz z różnego rodzaju sprzężeniami. Dom przeznaczony jest dla dzieci i młodzieży do 30 roku życia. W wyjątkowych sytuacjach tj. mała zdolność adaptacji do nowego otoczenia, dopuszcza się pobyt osób, które ukończyły 30 rok życia. Dom zapewnia naszym mieszkańcom całodobową opiekę oraz świadczymy usługi bytowe, wspomagające i edukacyjne na poziomie obowiązującego standardu. Dbą o zaspokajanie potrzeb społecznych, religijnych oraz zapewnia opiekę medyczną.

Są to m.in.:

- godne warunki mieszkaniowe,
- wyżywienie,
- całodobowa opieka, w tym wsparcie przy czynnościach życia codziennego oraz organizacja czasu wolnego,
- opieka pielęgniarska i lekarska,
- opieka duchowa i uczestnictwo w Sakramentach Świętych,
- wychowanie oparte na zasadach chrześcijańskich,
- dostęp do kultury, oświaty i rekreacji,
- możliwość nauki stosownie do potrzeb rozwojowych dzieci,
- rehabilitację i terapię oraz wsparcie psychologiczne.

Potrzeby te realizowane są przez wysoko wyspecjalizowaną kadrę. Dom Pomocy Społecznej w Strumieniu zatrudnia wykwalifikowaną kadrę, która zabezpiecza potrzeby mieszkańców oraz prawidłowe funkcjonowanie placówki. Pracownicy Działu Terapeutyczno-Opiekuńczego (DO) wykonują prace bezpośrednio z mieszkańcem w ramach grup wychowawczych oraz terapii. W ramach Działu Gospodarczego (DG) funkcjonują kuchnia, pralnia, portiernia i warsztat, a do zadań Działu Finansowo-Kadrowego (DFK) należą prowadzenie księgowości, sekretariatu oraz kadr i płac. Pracownik socjalny jest zatrudniony na stanowisku samodzielny.

Warsztat Terapii Zajęciowej w Drogomyślu, usytuowany jest na terenie gminy, będąc placówką powiatową. Prowadzi kompleksową rehabilitację 70 osób. Jednostką prowadzącą Warsztat jest Powiatowy Dom Pomocy Społecznej „Feniks” w Skoczowie. Celem działalności Warsztatu jest rehabilitacja osób niepełnosprawnych, zmierzająca do poprawy ich zaradności osobistej, sprawności psychofizycznej, oraz aktywizacja zawodowa. Uczestnikami zajęć w WTZ są osoby z różnorodnymi niepełnosprawnościami, natomiast ich cechą wspólną jest zawarte w orzeczeniu o stopniu niepełnosprawności wskazanie do udziału w terapii zajęciowej. W Warsztacie prowadzona jest rekreacja ruchowa, na bieżąco jest udzielana pomoc psychologiczna. Wszyscy uczestnicy zajęć są objęci treningiem ekonomicznym. Działalność Warsztatu skupia się nie tylko na terapii pracą, ale również na organizowaniu i aktywnym uczestniczeniu w wielu zajęciach uspołeczniających, integracyjnych, artystycznych oraz sportowo-rekreacyjnych. Warsztat świadczy dowóz na zajęcia. Zajęcia odbywają się 5 dni w tygodniu, uczestnicy mają do dyspozycji kilka pracowni do zajęć m.in.: pracownia ceramiki, 2 pracownie gospodarstwa domowego, krawiectwa, plastyczną, multimedialną, ogrodniczą, kilka pracowni techniki i witrażu. Udział w zajęciach Warsztatu jest bezpłatny. Do dyspozycji Uczestników jest także sala do rehabilitacji ruchowej, gdzie zajęcia prowadzi wykwalifikowany fizjoterapeuta. Na bieżąco jest udzielana pomoc psychologiczna. Proces rehabilitacji w warsztacie przebiega wielokierunkowo, przy czym główne jego kierunki to: socjoterapia i terapia pedagogiczna. Różnorodność niepełnosprawności wymaga indywidualizacji działań terapeutycznych, zatem dla każdego Uczestnika jest przygotowywany indywidualny program rehabilitacji. Uczestnicy zajęć w ramach treningu ekonomicznego otrzymują środki finansowe wypłacane zgodnie z obowiązującym regulaminem. Działalność Warsztatu skupia się nie tylko na terapii pracą, ale także na organizowaniu i czynnym uczestniczeniu w wielu zajęciach uspołeczniających, integracyjnych oraz sportowo - rekreacyjnych. Uczestnicy zajęć biorą czynny udział w życiu społeczności lokalnej, uczestnicząc w wielu konkursach i imprezach integracyjnych. Poprzez udział w wydarzeniach o zasięgu ogólnokrajowym jak i międzynarodowym działania Warsztatu wykraczają poza najbliższy teren Powiatu Cieszyńskiego.

Gmina realizuje w oparciu o zasoby publiczne jak i niepubliczne szereg usług dla mieszkańców, w tym dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, seniorów, osób przewlekle chorych. Ludzie w podeszłym wieku często mocno schorowani, dotknięci

przewlekłymi schorzeniami lub niepełnosprawnością wymagają coraz większego wsparcia, w przypadku gdy pomoc rodziny jest niewystarczająca mogą skorzystać z usług opiekuńczych, które są świadczone przez osoby wyspecjalizowane. Prognozy demograficzne w zakresie starzenia się społeczeństwa wskazują wyraźną tendencję wzrostową, pociągając za sobą konieczność organizowania i zapewnienia mieszkańcom Gminy Strumięń zróżnicowanych usług społecznych ze szczególnym uwzględnieniem usług pielęgnacyjnych i opiekuńczych.

Podstawową formą wsparcia są usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, według definicji zawartej w ustawie o pomocy społecznej jest to świadczenie niepieniężne obejmujące: pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację i w miarę możliwości kontakty z otoczeniem. Usługi kierowane są do osób samotnych, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy innych osób, a są jej pozbawione, mogą być również przyznane osobie, która wymaga pomocy, a jej bliscy nie są w stanie takiej pomocy zapewnić. Odpowiednio zorganizowane i wykonywane usługi opiekuńcze powinny umożliwić osobom starszym zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych, z zachowaniem optymalnego poziomu ich samodzielności i aktywności a przez to zwiększyć szansę pozostania w środowisku zamieszkania i opóźnić moment, w którym może być konieczne zapewnienie stałej, całodobowej opieki instytucjonalnej. Realizacja usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania należy do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym, a decyzję o ich przyznaniu, zakresie i miejscu świadczenia podejmuje ośrodek pomocy społecznej. Usługi opiekuńcze przyznane mogą być zarówno osobie samotnej jak i osobie w rodzinie, z tym że w przypadku osoby samotnej spełnienie przesłanek do otrzymania świadczenia obliguje organ do ich przyznania, zaś w przypadku osoby w rodzinie organ działa w ramach uznania administracyjnego, wyważając swoją pomocniczą rolę z obowiązkami ciążącymi na członkach rodziny, określenia czy mają oni możliwości finansowe, lokalowe i zdrowotne do sprawowania opieki. Wyraźnie podkreśla się, iż rolą pomocy społecznej jest aktywizowanie członków rodzin do sprawowania opieki nad schorowanymi osobami bliskimi.

Usługi opiekuńcze wzbogacone zostały w ostatnich latach o wsparcie w ramach asystentury osobistej osób niepełnosprawnych w ramach rządowego programu Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej. Celem Programu jest zwiększenie szans osób z niepełnosprawnością na prowadzenie bardziej niezależnego/ samodzielnego i aktywnego życia. Usługi polegają w szczególności na pomocy asystenta w: wykonywaniu przez uczestnika czynności dnia codziennego; wyjściu, powrocie lub dojazdach z uczestnikiem w wybrane przez uczestnika miejsca, załatwianiu przez uczestnika spraw urzędowych; korzystaniu przez uczestnika z dóbr kultury (np. muzeum, teatr, kino, galeria sztuki, wystawa); zaprowadzaniu i odebraniu dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności do placówki oświatowej.

W 2023 r. gmina przystąpiła do realizacji kolejnego programu rządowego Opieka Wytchnieniowa Edycja 2023. Opieka wytchnieniowa ma odciążać rodziny i opiekunów osób niepełnosprawnych przez wsparcie ich w codziennych obowiązkach lub zapewnienie czasowego zastępstwa. Dzięki temu osoby zaangażowane na co dzień w sprawowanie opieki

dysponują czasem, który mogą przeznaczyć na odpoczynek i regenerację, jak również na załatwienie niezbędnych spraw. Ważną częścią opieki wytchnieniowej jest także wsparcie potencjału opiekunów oraz ograniczenie wpływu obciążeń na ich kondycję psychofizyczną. Usługa opieki wytchnieniowej może służyć również okresowemu zabezpieczeniu potrzeb osoby niepełnosprawnej w sytuacji, gdy opiekunowie z różnych powodów nie mogą wykonywać swoich obowiązków. W ramach Programu „Opieka wytchnieniowa” Gmina Strumień stawia sobie za cel udzielenie wsparcia m.in. 7 osobom z niepełnosprawnością. Zaimplementowanie wsparcia w formie Opieki Wytchnieniowej jest działaniem innowacyjnym, proaktywnym o charakterze zarówno wspierającym, profilaktycznym jak i kompensującym. Dodatkowo Gmina traktuje realizację Programu jako działanie stymulujące, będące kolejną formą wsparcia osób wymagających zintensyfikowanych działań o charakterze interdyscyplinarnym. Szczególna atencja jest poświęcona osobom z szerokiego grona osób z niepełnosprawnością sprzężoną (m.in. niepełnosprawność intelektualna połączona z trudnościami komunikacyjnymi z uwagi na uszkodzenie organizmu). Część dotychczas realizowanego przez Gminę wsparcia ukierunkowanego na osoby z niepełnosprawnością miała na celu m.in. rozwijanie ich operatywności, pobudzanie do samodzielnego działania wzmacnianie podmiotowości i poczucia godności. Realizacja Programu Opieki Wytchnieniowej jest kolejnym etapem, metodycznie prowadzonych działań, które w tym przypadku mają za zadanie kompleksowe wsparcie środowiska osoby z niepełnosprawnością z perspektywy ujęcia holistycznego. Realizacja Programu umożliwi otrzymanie wsparcia członkom rodzin/ opiekunów osób niepełnosprawnych, co w sposób relatywny przyczyni się do poprawy sytuacji całego środowiska rodzinnego. Kluczowy wpływ ma skupienie się na rodzinie w ujęciu systemowym, gdzie będzie ona objęta wsparciem jako całość. Pomoc w formie usług opiekuńczych realizowanych dla osób niepełnosprawnych, jednocześnie gwarantując niezbędne wsparcie pozostałym członkom rodziny, tym samym przyczynia się do kompleksowego wsparcia wszystkich elementów systemu rodzinnego.

Oferta szeroko rozumianych usług społecznych w gminie wzbogaciła się i dała gminie nowe doświadczenia w ramach realizacji projektu „Usługi społeczne w Gminie Strumień”. Łączna wartość projektu wynosiła 1 814 266,80 zł. Projekt realizowany był w okresie od 01.03.2021 r. do 30.09.2022 r. W ramach w/w projektu były realizowane:

1. Usługi opiekuńcze, które obejmowały wsparciem 15 osób. Osobami objętymi tymi usługami opiekowało się 6 przeszkolonych opiekunek. Ponadto osoby te miały zapewniony każdego dnia ciepły obiad dowożony do domu, 1 raz w miesiącu na przemian fryzjera i kosmetyczkę oraz przez 1 godzinę miesięcznie na przemienne psychologa, prawnika, dietetyka, fizjoterapeutę i podologa. Każda osoba objęta usługami ponosiła miesięcznie koszt w wysokości 10zł.
2. Usługi asystenta osoby niepełnosprawnej, z których mogły skorzystać 3 osoby. Osobami objętymi tą formą pomocy opiekowali się przeszkoleni asystenci. Każda osoba niepełnosprawna ponosiła miesięcznie koszt w wysokości 10zł.
3. Mieszkanie wspomagane dla 2 osób niepełnosprawnych. W ramach tej formy pomocy

realizowane były usługi pielęgniarskie (256 godzin na okres realizacji projektu) i rehabilitacyjne (128 godzin na cały okres realizacji projektu) oraz wsparcie opiekunów mieszkania.

4. Klub seniora, do którego uczęszczało 54 osób powyżej 60 roku życia. Zajęcia odbywały się w 4 punktach: MGOK w Strumieniu, Sołtysówka w Drogomyślu, sala KGW w Pruchnej oraz Strażnica w Bąkowie. Spotkania odbywały się 2 razy w tygodniu w każdym klubie, a 1 raz w miesiącu odbywały się wspólne spotkania w Strumieniu. W ramach klubu seniora osoby mogły skorzystać z następującym form pomocy oraz zajęć: porady psychologiczne, prawne, dietetyczne, zajęcia fizyczne, edukacyjne, rekreacyjno-kulturalne. Każdy senior ponosił miesięcznie koszt w wysokości 10zł.
5. Wsparcie opiekunów faktycznych, którym objętych było 20 osób. Była to pomoc dla osób, które na co dzień opiekowały się osobami długotrwale chorymi i niepełnosprawnymi. Osoby te objęte były wsparciem pracownika socjalnego, psychologa oraz trenera (szkolenia, pogadanki).

Dzięki projektowi „Usługi Społeczne w Gminie Strumień” osoby starsze, długotrwale chore i niepełnosprawne objęte były stosowną, specjalistyczną opieką, a osoby opiekujące się osobami z w/w grupy miały możliwość przeszkolenia się lub poszerzenia swojej wiedzy, tak aby opieka nad najbliższymi była łatwiejsza i efektywniejsza.

Poniższe zestawienie obejmuje dotychczasową aktywność gminy w zakresie wzbogacenia oferty szeroko rozumianych usług społecznych w oparciu o realizowane w latach 2019 – 2022 programy rządowe i projekty finansowane ze środków europejskich.

Nazwa projektu/programu	Rok realizacji	Dofinansowanie/wkład własny	Ilość beneficjentów	Zrealizowane zadania
Usługi opiekuńcze dla osób niepełnosprawnych” finansowanego w ramach Solidarnościowego Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych	2019	4 416/0	3	Usługi opiekuńcze
Rządowy program „Opieka 75+”	2020	3 496,50 zł/0	6	Usługi opiekuńcze
	2021	20 200 zł/0	9	

	2022	25 192 zł/0	9	
Rządowy Program „Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej” w ramach Solidarnościowego Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych (potem Funduszu Solidarnościowego)	2020	11 613, 60 zł	3	Usługi asystenckie
	2021	37 990,45 zł	5	
	2022	89 541,72 zł	9	
Projekt „Usługi społeczne w gminie Strumień” był realizowany w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014 – 2020 r. (Europejski Fundusz Społeczny)	2021-2022	1 687 268,12 zł/126 998,68 zł	94	<p>a) Usługi opiekuńcze dla 15 osób</p> <p>b) usługi asystenckie dla osób niepełnosprawnych 3 osoby</p> <p>c) mieszkanie wspomagane dla 2 osób niepełnosprawnych</p> <p>d) wsparcie specjalistyczne dla 20 opiekunów osób obłożnie chorych</p> <p>e) Klub Seniora 54 uczestników</p>
Projekt „Wystarczy chcieć” realizowany w ramach rządowego programu „Aktywni +” Edycja 2022	2022	78 280,00 zł/ 7 950 zł	60	Aktywne spędzenia czasu wolnego dla seniorów

Zauważyć należy, iż w ostatnim czasie Gmina Strumień w partnerstwie z Fundacją „Zostań Aniołem” uruchomiła codzienne formy wsparcia dla seniorów, poprzez umożliwienie 60 osobom udziału z zajęciach 4 klubów seniora, w ramach rządowego programu „Aktywni +” Edycja 2023.

Zaspokojenie wielorakich potrzeb wymaga wszechstronności i personalizacji usług socjalnych, które muszą być opracowane i świadczone w sposób zintegrowany; często między odbiorcą usługi i usługodawcą istnieje osobista relacja. Niezmiennie więc w działalności tutejszego MOPS podstawowym obszarem aktywności jest praca socjalna świadczona w środowisku lokalnym. Praca socjalna w ujęciu definicyjnym polega na wydobywaniu i pomnażaniu sił ludzkich, ich usprawnianiu i organizacji wspólnego działania dla dobra ludzi. W ramach prowadzonej pracy z rodziną, pracownicy socjalni dokonują kompleksowej diagnozy. Konceptualizacja sytuacji jest pierwszym krokiem zmierzającym do podjęcia odpowiednich działań, których celem ostatecznym jest samodzielność rodziny. Celem pracowników socjalnych jest wzmocnienie podmiotowości Klientów i przechodzenie z modelu opiekuńczego, na model współpracy, gdzie to Klient przy wsparciu pracownika socjalnego jest stroną inicjującą i odpowiedzialną za podejmowane decyzje. W czasie prowadzonej pracy środowiskowej, pracownicy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Strumieniu wzmacniają potencjał osoby/rodziny szukając i skupiając się na zasobach, traktując je jako punkt wyjścia dalszych działań. Dodatkowo praca socjalna polega również na wzbogacaniu lub odbudowywaniu zdolności społecznego funkcjonowania oraz tworzenia warunków społecznych sprzyjających tym celom. Praca socjalna ma na celu nie tylko identyfikację określonych deficytów osób/rodzin, ale również na eksplorowaniu ich zasobów, które mogą stanowić instrumentarium niezbędne do wprowadzenia określonych zmian umożliwiających zmianę aktualnej sytuacji życiowej. Poprzez prowadzone działania, pracownicy socjalni starają się wdrożyć nowe, adaptacyjne modele zachowań, a przede wszystkim starając się zmienić percepcję osób korzystających z tej formy wsparcia. W sposób kompleksowy poprzez pracę nad m.in. wzrostem odpowiedzialności, samodzielności, umiejętności interpersonalnych, samooceny, aspiracji życiowych, pracownicy socjalni starają się przeciwdziałać negatywnym konsekwencjom wynikającym z znajdowania się w trudnej sytuacji życiowej, w tym niepełnosprawności czy długotrwałej lub ciężkiej choroby.

Działania usługowe gmina kieruje również do rodzin, w tym rodzin z dzieckiem niepełnosprawnym, poprzez wsparcie w ramach asystentury rodzinnej. Problemy rodziców w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej i prowadzeniu gospodarstwa domowego są często przyczyną zaburzeń rozwojowych dzieci, sprzyjają tworzeniu się nieformalnych grup rówieśniczych, naruszeniu powszechnie obowiązujących norm społecznych. To powoduje konieczność podejmowania działań interwencyjnych przedstawicieli służb w celu wzmocnienia rodziny. Znaczenie roli i funkcji rodziny dla prawidłowego wychowania

przyszłych pokoleń wymaga podejmowania zadań związanych z promowaniem prawidłowych postaw rodzicielskich i utrwalaniem właściwych postaw wychowawczych. W związku z rosnącą liczbą rodzin zobowiązanych przez sąd do pracy z asystentem rodziny Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Strumieniu od 2020 r. zatrudnia dwóch asystentów rodziny – jeden w pełnym wymiarze czasu pracy oraz jeden pracujący w wymiarze ½ etatu. Zakres wsparcia asystenta rodziny obejmuje wsparcie w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi, relacji wewnątrzrodzinnych, mediacji, doradztwa, aktywizacji zawodowej i edukacyjnej, podnoszeniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych, działań interwencyjnych, współpracy z innymi instytucjami działającymi na rzecz rodziny. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Strumieniu realizuje instytucjonalne i systemowe działanie w formie usług asystenta rodziny, przy założeniu, że asystentura oparta jest na idei wzmacniania rodziny. Działania asystentury mają charakter wsparcia informacyjnego, emocjonalnego oraz instrumentalnego poprzez towarzyszenie w sytuacjach dnia codziennego. Asystent rodziny odpowiedzialny jest m.in. za pedagogizację rodziców (modelowanie zachowania względem dzieci, przekazywanie informacji dot. prawidłowych postaw rodzicielskich), w tym modelowanie i trening umiejętności opiekuńczo-wychowawczych, selektywne wspieranie realnych dążeń rodziny, praca ukierunkowana na wspomaganie rozwoju, na odkrywaniu wewnętrznego potencjału poprzez nabycie szacunku do samego siebie, a w efekcie finalnym odzyskanie kontroli nad własnym życiem. Podstawową zasadą będącą fundamentem prowadzonej pracy socjalnej, a także wsparcia asystenta jest zastosowanie metody towarzyszenia Klientowi tak, aby przy aktualnej formie wsparcia rodzina mogła w przyszłości w sposób samodzielny pokonywać trudności życiowej. Wprowadzenie wsparcia w formie asystentury wpisuje się w cel instytucji pomocy społecznej, która odpowiedzialna jest za modyfikację zachowań klientów, tak aby były one zgodne z obowiązującymi normami społecznymi oraz funkcjonalne dla systemu społecznego jakim jest rodzina. Podejmowane były także starania o ustanawianie rodzin wspierających dla rodzin przeżywających trudności w wypełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczej. Rodziny wspierające stanowią nowy instrument umożliwiający wsparcie rodziców biologicznych w sprawowaniu opieki i wychowywaniu dzieci. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Strumieniu podejmuje próby aktywizacji środowiska lokalnego w celu udzielenia pomocy rodzinie, która pomimo wykorzystania zasobów własnych, zmaga się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi. Poprzez holistyczne wsparcie Ośrodka Pomocy Społecznej, a także rodziny wspierającej, rodzice biologiczni mogą zaimplementować nowe wzorce funkcjonowania, a przez to zwiększyć efektywność wychowawczą stwarzając stabilne środowisko umożliwiające właściwy rozwój dziecka. W założeniu rodzina wspierająca będzie bezpośrednio współpracować również z asystentem rodziny co zapewni kompleksowy system wsparcia. Pracownicy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Strumieniu prowadzą działania propagujące i popularyzujące ideę rodziny wspierającej wśród mieszkańców Gminy Strumięń. Edukacja rodzin w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich oraz umiejętnego gospodarowania budżetem domowym, m.in. przez pracowników MOPS-u. Współpraca asystentów rodziny oraz pracowników socjalnych nad podnoszeniem wśród rodzin i klientów indywidualnych kompetencji

w zakresie umiejętności opiekuńczo – wychowawczych oraz umiejętności racjonalnego dysponowania dostępnymi środkami finansowymi w gospodarstwie domowym. Asysta rodzinna jest kolejną usługą skierowaną do rodziny w ramach systemu pomocy społecznej. W intencji ustawodawcy pracownik socjalny jest często dostarczycielem pomocy, a asystent rodziny wsparcia, jednakże w ujęciu funkcjonalnym role pracownika socjalnego i asystenta rodziny stanowią komplementarny system wsparcia. Relacja pomocowa zakłada aktywność rodzin na rzecz zmiany sytuacji trudnej, w której się znalazła, i przybiera formę współpracy z instytucją pomocy społecznej. Wsparcie świadczone przez pracowników Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Strumieniu ma za zadanie nie tylko opanowanie kryzysu przez towarzyszenie rodzinie, ale również zmniejszenie stresu, tworzenie poczucia przynależności, bezpieczeństwa i nadziei. Działania prowadzone przez asystenta rodziny i pracownika socjalnego tworzą holistyczny system interdyscyplinarnego wsparcia. Ośrodek Pomocy Społecznej w Strumieniu kładzie nacisk na wspieranie rodziny we właściwym pełnieniu jej funkcji i przeciwdziałaniu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych poprzez asystenta rodziny, a także przez szeroko zintensyfikowaną pracę socjalną. Utrzymanie, a w razie konieczności zwiększenie wsparcia ze strony asystenta rodziny oraz w razie potrzeby, ustanawianie rodzin wspierających dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizowanie dla nich szkoleń.

Gmina uczestniczy w Programie Operacyjnym Pomoc Żywnościowa 2014-2020 (PO PŻ) FEAD. Realizuje też, zgodnie z uchwałą Rady Miejskiej w Strumieniu Nr III.15.2018 z dnia 21.12.2018 r. wieloletni program osłonowy w zakresie dożywiania "Posiłek w szkole i w domu" na lata 2019-2023.

W 2020 r. Gmina Strumień przystąpiła do programu „Gmina Przyjazna Seniorom”, w ramach którego zostało zawarte porozumienie ze Stowarzyszeniem „MANKO” na wydawanie „Ogólnopolskiej Karty Seniora”. W ramach w/w karty seniorzy mogą korzystać ze zniżek na wybrane produkty lub usługi w ponad 2000 punktach, instytucjach oraz ośrodkach zdrowia na terenie całej Polski. Ze zniżek seniorzy mogli korzystać też w Strumieniu, w wybranych punktach.

W latach 2020-2022 wydano 562 Ogólnopolskie Karty Seniora.

Rok	Liczba wydanych Kart Seniora
2020	361
2021	126
2022	75

W 2020 r. oraz w 2021 r. Miejska Biblioteka Publiczna w Strumieniu zorganizowała kurs komputerowy dla seniorów w ramach projektu „Śląska Akademia Seniora. Program rozwoju kompetencji cyfrowych seniorów 65+ województwa śląskiego z zastosowaniem działań szkoleniowych i animacyjnych w środowisku lokalnym” współfinansowany jest ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa na lata 2014-2020, Oś priorytetowa III:3.1 Działania szkoleniowe na rzecz rozwoju kompetencji cyfrowych. Z obsługi komputera udało się przeszkolić zdalnie 20 mieszkańców powyżej 65 roku życia. Kurs trwał od listopada 2020 do kwietnia 2021. W drugiej edycji szkolenia brali udział mieszkańcy gminy Strumień powyżej 65 roku życia. Spotkania miały miejsce w Strumieniu, Zbytkowie i Pruchnej.

2.2. Analiza zasobów organizacji społecznych i nieformalnych sieci wsparcia oraz realizowanych dotychczas usług

Gmina dysponuje znaczącym potencjałem organizacji niepublicznych. Zauważyć należy wysoki stopień partycypacji mieszkańców gminy Strumień, w tym szczególnie seniorów w organizacjach pozarządowych, głównie w obszarze kultury, podtrzymywania tradycji i więzi społecznych oraz wsparcia społecznego

Najważniejszymi organizacjami niepublicznymi działającymi głównie na rzecz seniorów są:

- 1) Macierz Ziemi Cieszyńskiej Koło w Strumieniu – 60 członków. Szeroka działalność na polu kulturowym, zachowania tradycji i tożsamości lokalnej, miejscowych pamiątek, historii miejsc, organizacja historycznych imprez inscenizacji, zachowania historycznych pieśni, strojów (min. organizacja Dni Tradycji, Stroju, Pieśniczki i Tańca Regionalnego, organizacja wieczorów historycznych, historyczne wycieczki rowerowe z spotkaniami integracyjnymi, historyczne wycieczki krajoznawcze po Polsce i na Zaolzie, działalność wydawnicza, wystawy fotograficzne, lekcje regionalizmu, prowadzenie izby regionalnej.
- 2) Macierz Ziemi Cieszyńskiej Koło w Drogomyślu – 65 członków. Koło w Drogomyślu krzewi w swoim środowisku miłość do ojczyzny, tradycji i kultury regionalnej, poprzez działalność statusową organizuje też szeroką integrację członków z środowisku lokalnym min. poprzez wycieczki, spotkania, aktywne spędzanie czasu wolnego.
- 3) Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów – 380 członków. Związek działa na rzecz poprawy warunków życia osób starszych i niepełnosprawnych, przeciwdziałania ich samotności, marginalizacji i wykluczeniu społecznemu. Zajmuje się organizacją spotkań wycieczek, wydawaniem paczek żywnościowych dla seniorów, odwiedzaniem osób chorych, uczestnictwem w pogrzebach osób starszych.
- 4) Polski Komitet Pomocy Społecznej Zarząd Miejsko Gminny – 80 członków. Jego działalność to wydawanie żywności dla najbardziej potrzebujących, odwiedziny starszych osób i chorych, odwiedziny grobów zmarłych członków, organizacja wycieczek dla osób starszych, spotkania świąteczne, organizacja Dnia Seniora w poszczególnych kołach,

5) Koła Gospodyń Wiejskich działalność koncentrują na takich aspektach jak działaniu na rzecz ochrony zdrowia i zabezpieczenia socjalnego rodzin wiejskich, rozwijaniu przedsiębiorczości kobiet racjonalizowaniu wiejskiego gospodarstwa domowego, zwiększaniu uczestnictwa mieszkańców wsi w dziedzinie kultury i kultywowaniu folkloru. Stwarzają one okazję do nawiązywania kontaktów z innymi, a także do integracji międzypokoleniowej. Uczestniczą one w życiu społeczności na różne sposoby, na przykład przygotowując potrawy na uroczystości i festyny gminne, tworząc wieńce i dekoracje dożynkowe. Jest to też okazja do przekazywania tradycji, zwyczajów

Koło Gospodyń Wiejskich w Bąkowie – 67 członkin

Koło Gospodyń Wiejskich w Pruchnej – 81 członkin

Koło Gospodyń Wiejskich w Zabłociu – 30 członkin

Koło Gospodyń Wiejskich w Zbytkowie – 57 członkin

6) Klub Seniora. W Polsce na terenach wiejskich daje się wyraźnie zaobserwować, iż kluby seniora, są często jedyną ofertą zajęć specjalnych edytowanych dla nich, dostępnych bezpośrednio w miejscu zamieszkania. Dla wielu osób na terenach wiejskich problematyczne jest dojeżdżanie do miasta, w których najczęściej bogatsza jest oferta kulturowa. W wyniku realizacji projektu „Usługi społeczne w gminie Strumień” powstały w gminie Kluby Seniora. Funkcjonują one w czterech lokalizacjach – w mieście Strumieniu oraz sołectwach: Bąkowie, Pruchnej i Drogomyślu, jednak ich członkami są seniorzy z terenu całej gminy. Kluby nie mają charakteru instytucjonalnego, ale opierają się na oddolnej inicjatywie i motywacji do partycypacji społecznej ich członków. Zauważyć należy, iż Kluby stanowią niezwykle istotny nieformalny zasób w organizacji wsparcia dla seniorów na terenie gminy. Poprzez swoją działalność zapewniają wielopłaszczyznową formę aktywności dla seniorów. Dużym atutem gminy, jest fakt, iż Kluby funkcjonują aż w 4 lokalizacjach, tym samym zapewniają dostęp do aktywności jak najbliżej miejsca zamieszkania, bez konieczności dalekich przejazdów.

7) Dostrzec należy też potencjał przyszłościowy działającej z inicjatywy kierownictwa i pracowników DPS dla Dzieci w Strumieniu od kwietnia 2020 r. fundacji „Zostań aniołem”. Jej dotychczasowa działalność skupiała się na prowadzeniu zbiórek charytatywnych, wspieraniu działalności DPS, organizowaniu wydarzeń integrujących lokalną społeczność z osobami z niepełnosprawnością. Fundacja dysponuje zasobami kadrowymi w postaci specjalistów pedagogów, pedagogów specjalnych, psychologa, pielęgniarki z uprawnieniami w zakresie zdrowia psychicznego, fizjoterapeuty, logopedy, specjalistów ds. zarządzania, finansów, pracy socjalnej, administracji kadrowo-płacowej, instruktora szkolenia praktycznego, dietetyka, które w ujęciu przyszłym mogą stanowić istotny zasób kadr usług.

8) Wolontariat. Do działań niepublicznych na terenie gminy zaliczają się również te podejmowane w ramach wolontariatu. Miejska Biblioteka Publiczna oferowała usługę

„książka na telefon”, w ramach której bibliotekarze przywozili zamówione książki do domu seniorów, osób niepełnosprawnych, niemobilnych. W Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Bąkowie funkcjonuje grupa Caritas, która czynnie wspiera m.in. osoby niepełnosprawne i seniorów. W Szkole Podstawowej w Strumieniu funkcjonowało Szkolne Koło Caritas, którego działalność obejmowała odwiedziny w domach seniorów, zakupy oraz wykonywanie prac porządkowych. Czynnościami objęto 4 osoby. Ponadto w ramach pomocy w zespołach Edukacyjno-Terapeutycznych uczestnicy Koła współorganizowali różnego rodzaju imprezy tematyczne dla uczniów z niepełnosprawnością. Liczba uczniów korzystających z tej formy wsparcia wyniosła 15 osób. Uczniowie ZS-P w Drogomyślu mobilizowani byli do podejmowania inicjatyw na rzecz osób chorych i niepełnosprawnych. Angażowali się w akcje pomocowe i zbiórki prowadzone w szkole w celu wspierania potrzebujących. Co roku w grudniu biorą udział w Tygodniu Wolontariatu. Systematycznie zbierali plastikowe nakrętki na rzecz cieszyńskiego hospicjum, ale też w celu pozyskania środków na leczenie ciężko chorego dziecka. Corocznie organizowali w szkole zbiórkę produktów na świąteczne paczki dla dzieci z rodzin wielodzietnych i bezdomnych korzystających z opieki ochronki w Bytomiu Łagiewnikach. Przed pandemią szkoła włączyła się w organizowane przez Warsztat Terapii Zajęciowej w Drogomyślu cykliczne Spotkania Teatralne, podczas których grupa wolontariuszy pomagała w wydawaniu posiłków czy sprzątanii.

2.3 Analiza zasobów podmiotów komercyjnych realizujących usługi społeczne

Służba Zdrowia na terenie gminy ogniskuje się w trzech przychodniach podstawowej opieki zdrowotnej, z poradniami specjalistycznymi oraz zapleczem diagnostycznym. Są to:

- 1) NZOZ Metus, ul. 1 Maja 18, Strumień;
- 2) NZOZ Olmed, ul. Ks. Londzina 44, Strumień;
- 3) NZOZ Promed, ul. Oblaski 2, Drogomyśl oraz ul. Główna 78, Pruchna.

Ponadto na terenie gminy działają prywatne lekarskie gabinety specjalistyczne, dwie poradnie rehabilitacyjne mieszczące się w Strumieniu oraz Zespół Ratownictwa Pogotowia Ratunkowego.

W kontekście chorych seniorów i osób niepełnosprawnych istotne znaczenia mają ograniczenia w zakresie jakich służba zdrowia świadczyć może na terenie gminy środowiskowe usługi pielęgniarstwa oraz pielęgniarstwa długoterminowego. Ograniczenia te wynikają z kontraktowania tych świadczeń przez NFZ, co powoduje że pierwszeństwo przyznania tej formy pomocy mają stany najcięższe – leżące i koniecznością oczekiwania w kolejce na te świadczenia. Istotnym ograniczeniem jest też brak odpowiedniej ilości pielęgniarów.

2.4. Zasoby kadrowe

Do chwili obecnej w ramach grantu przekroczony został założony wskaźnik zatrudnienia osób zatrudnionych dotąd w placówkach opieki całodobowej – 5 osób. Obecnie usługi w projekcie świadczą 24 osoby dotąd zatrudnione w całodobowych placówkach opiekuńczych. W przyszłości wobec coraz większych problemów ze znajdowaniem przez gminę wykonawców usług opiekuńczych oraz sporadycznej zdolności do świadczenia specjalistycznych usług opiekuńczych gminy należy założyć w przyszłości, iż posiadające wysokie kwalifikacje zawodowe kadra zatrudniona dotąd w placówkach całodobowych stanowić będzie zasób, z którego gmina będzie mogła pozyskiwać osoby do świadczenia usług opiekuńczych. W ramach trwałości grantu gmina zatrudni 3 osoby dotąd zatrudnione w placówkach całodobowych. Jednocześnie zauważyć należy jednak, iż z dotychczasowych doświadczeń pracowników tutejszego DPS-u do świadczenia usług opiekuńczych czy usług społecznych w ramach grantu, wynika, iż zatrudniona kadra ma problem z powiązaniem świadczenia usług dla pensjonariuszy DPS-u i osób korzystających z usług opiekuńczych w środowisku, przejawiający się z trudnością pogodzenia grafiku pracy w placówce całodobowej z świadczeniem usług na zewnątrz i swoim czasem osobistym, urlopami, zwolnieniami lekarskimi itp. Tym samym uwidacznia się, iż pomimo pozytywnych doświadczeń grantu w zakresie zatrudnienia kadry dotąd zatrudnionej w placówkach opieki całodobowej, kadra ta będzie mieć znaczące problemy z pokryciem w przyszłości rosnącego zapotrzebowania gminy na usługi opiekuńcze.

3. Niezbędne diagnozy w zakresie potrzeb

3.1. Diagnoza potrzeb mieszkańców gminy, z uwzględnieniem potrzeb mieszkańców

Opracowując plan deinstytucjonalizacji na terenie Gminy Strumień została przeprowadzona diagnoza, która miała na celu prawidłowo zdiagnozować funkcjonowanie mieszkańców w Gminie Strumień, potrzeb lokalnej społeczności oraz kierunków działań jakie muszą być w przyszłości rozwijane, w tym tych powiązanych z procesem deinstytucjonalizacji usług społecznych.

Rozpatrując potrzeby mieszkańców pod kątem, utrzymania bezpieczeństwa socjalnego osób nieposiadających dochodów własnych lub posiadających dochody niewystarczające na zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych, zauważyć należy, iż liczba osób korzystających z pomocy społecznej, która w poprzednich latach się zmniejszała ponownie, prawdopodobnie na skutek komplikacji, jakie w obszarze gospodarczym poczyniła pandemia Covid-19 oraz skutków dla domowych budżetów rosnącej inflacji uległa w 2022 r. wzrostowi. Wśród głównych powodów udzielania pomocy społecznej dominują jednak dwie przesłanki ściśle powiązane ze zdrowiem, tj. długotrwała i ciężka choroba oraz niepełnosprawność. Dopiero w dalszej kolejności pojawiają się inne przesłanki jak ubóstwo, bezrobocie czy bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.

Na terenie gminy nie obserwuje się znaczącego wzrostu bezrobocia. Sama przesłanka ubóstwa utrzymuje się także na stabilnym poziomie w zakresie przyczyn przyznawania

pomocy przez tutejszy Ośrodek. Należy jednak zaznaczyć, iż mowa tu tylko o tzw. kryterium ubóstwa z ustawy o pomocy społecznej, które zawiera ściśle matematyczne progi dochodowe w ramach, których ubóstwo jest klasyfikowane. W kategorii tej nie mieszczą się, więc ci beneficjenci pomocy publicznej, którzy w samych progach się już nie mieszczą, tym niemniej ich dochody są zbyt niskie w stosunku do wydatków, co skutkuje, iż przy rosnącej inflacji muszą korzystać z pomocy społecznej. Fakt, iż równocześnie wśród przesłanek udzielania pomocy społecznej dominują przewlekłe choroby oraz niepełnosprawność, pozwala wnioskować, iż problemy ekonomiczne wymagające interwencji socjalnej mają najczęściej gospodarstwa osób, w których występuje powiązanie chorób przewlekłych i niepełnosprawności i wynikających z nich kosztami zakupu leków, leczenia czy rehabilitacji z niewystarczającymi dochodami. Tym samym można powiązać to zjawisko z rosnącymi problemami ekonomicznymi zwłaszcza seniorów, którzy mają trudności w utrzymaniu gospodarstwa domowego, jeżeli są przy tym osobami chorymi przewlekłe lub niepełnosprawnymi. Dzieje się tak pomimo stałego wzrostu świadczeń ze strony państwa dla tej grupy beneficjentów, najprawdopodobniej w związku ze stale wzrastającymi kosztami życia. Wśród częstych przesłanek udzielania pomocy społecznej znajduje się również bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych. Z danych statystycznych wynika, iż dotyka ona w równym stopniu zarówno rodzin wielodzietnych jak i niepełnych. Pozostałe przesłanki przyznawania pomocy społecznej, utrzymują się w omawianym okresie na w miarę stałym poziomie, bez istotnych wahań.

Na terenie gminy ma miejsce regularna współpraca w zakresie wsparcia osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej. Zaobserwować można szereg inicjatyw w tym względzie, zarówno o formie krótkotrwałej jak i długotrwałej współpracy między Gminą a organizacjami społecznymi. W przyszłości winna ona być jeszcze bardziej rozwijana, co wpisywać się będzie w współgranie lokalnych instytucji i zrzeszeń nieformalnych z stylem życia ludności w obszarze wiejskim, w którym nadal podtrzymywane są podstawowe więzi społeczne a zadaniem gminy jest je wspierać.

W zakresie potrzeb mieszkańców w obszarze rozwoju aktywnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną w Gminie widać dużą aktywność oraz potencjał rozwojowy. Zaobserwować można pewien spadek ilości rodzin objętych przez tutejszy Ośrodek pracą socjalną. Dzieje się tak pomimo jednocześnie obserwowalnego wzrostu ilości rodzin korzystających ze wsparcia tutejszego Ośrodka. Pozwala to wnioskować, iż nie można wiązać już konieczności korzystania z pomocy publicznej tylko z jakimiś deficytami rozwojowymi czy funkcjonalnymi rodziny, jakie tradycyjnie powiązane były z pomocą społeczną, ale kolejny raz pozwala wnioskować, iż z pomocy publicznej coraz częściej korzystają rodziny, całkowicie sprawne w zakresie rozwojowym i funkcjonalnym, jednak przeżywające poważne problemy ekonomiczne. Świadczy o tym również fakt, iż w omawianym okresie na stałym poziomie utrzymuje się liczba rodzin, korzystających ze specjalistycznego wsparcia asystentury rodzinnej. Zauważyć jednak należy, iż rodziny objęte tą formą wsparcia są jednocześnie rodzinami wymagającymi największego wieloaspektowego wsparcia i z największymi trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi. W miarę stały poziom danych statystycznych rodzin korzystających z wsparcia asystentury rodzinnej, wskazuje,

iż w najbliższym czasie uzasadnione jest uznanie, iż gmina winna dalej rozwijać dotychczasowe formy wsparcia, jako sprawdzone i efektywne.

Gmina wspiera regularnie rodziny mające problemy ekonomiczne w ramach edukacyjnych stypendiów socjalnych, specjalnych programów stypendialnych. Oferuje też specjalistyczne poradnictwo: prawne, psychologiczne i socjalne. Zauważyć należy dużą aktywność placówek edukacyjnych w realizacji licznych programów i projektów edukacyjnych oraz stały rozwój ich infrastruktury. Gmina oferuje dzieciom i młodzieży liczne możliwości spędzenia czasu wolnego w sposób atrakcyjny i ciekawy. Podkreślić należy, regularne inwestycje w infrastrukturę wzbogacającą możliwości atrakcyjnego spędzenia przez rodziny czasu wolnego oraz rekreacji, w tym z wykorzystaniem walorów przyrodniczo – krajoznawczych gminy.

W zakresie rozwoju aktywnego systemu wsparcia dla osób niepełnosprawnych i osób w wieku poprodukcyjnym w Gminie Strumień nastąpiły istotne zmiany i innowacje, jednak wyraźnie trzeba stwierdzić, iż potrzeby w tym zakresie będą miały charakter wzrastający. Problem starzenia się lokalnej populacji i stały wzrost ilości seniorów w procentowym wymiarze w stosunku do całości populacji mieszkańców, związany jest z ogólnokrajowym procesem starzenia się społeczeństwa. Zagadnienie to stawia przed Gminą nowe wyzwania, rodzi wiele konsekwencji, zarówno społecznych jak i finansowych.

Należy odnieść się do danych statystycznych i perspektywy społecznej, by powiązać to co dotyczy seniorów z warunkami strukturalnymi, kulturalnymi, tradycyjnymi oraz działaniami podejmowanymi przez samych seniorów organizacje ich zrzeszające oraz administrację lokalną działającą na ich rzecz. Należy również zwrócić uwagę na inny model życia osób starszych w obszarze miejsko-wiejskim, który sam w sobie warunkuje inne możliwości korzystania z usług publicznych oraz oferty zdrowotnej i kulturalnej w stosunku do obszaru miejskiego. Efektywność w funkcjonowaniu wszystkich obszarów, w których zaspakajane są potrzeby i oczekiwania seniorów w dużej mierze definiują zasoby i struktury mające w gminie potencjał rozwojowy, z jednoczesnymi jednak ograniczeniami obiektywnymi, w tym budżetowymi. Wiele osób starszych mierzy się z problemami życia codziennego przez ograniczenia związane z chorobami czy wiekiem, nie potrafią samodzielnie zrobić zakupów, załatwić spraw urzędowych. Stąd kluczowe jest określenie głównych podmiotów działających w gminie na rzecz i w otoczeniu seniorów oraz możliwości jakie nadają one gminie w tym zakresie.

Gmina w tym zakresie działała bardzo aktywnie i realizowała szereg inicjatyw. W ramach środków zewnętrznych finansując wsparcie dla osób starszych i niepełnosprawnych w formie usług opiekuńczych oraz asystentury osobistej osób niepełnosprawnych. Gmina była zaangażowana w działania mające na celu umożliwienie spędzania przez seniorów aktywnie czasu wolnego. Największą innowacją w tej ofercie było utworzenie w czterech lokalizacjach na terenie gminy Klubów Seniora, z których korzystać mogą seniorzy z terenu całej gminy. Działają one przy finansowym i organizacyjnym wsparciu gminy w oparciu głównie o oddolne inicjatywy seniorów i klubowych liderów. Zainicjowane także zostały formy wsparcia osób starszych w postaci wolontariatu. Ofertę aktywnego spędzenia czasu wolnego

dla seniorów wzbogacały działania licznych gminnych instytucji kulturowych. Gmina wspierała też szeroką inicjatywę w tym zakresie niepublicznych organizacji formalnych i nieformalnych, jakie na trwałe wpisane są w miejsko-wiejski charakter życia tutejszej społeczności seniorów. Oferta wolnego czasu dla seniorów powiązana była z wykorzystaniem walorów turystyczno-krajoznawczych gminy Strumię. Gmina przystąpiła również do współpracy z ogólnopolskimi inicjatywami na rzecz seniorów.

Zaobserwować można stały wzrost ilości osób korzystających ze wsparcia w postaci usług opiekuńczych, co przekłada się na stały wzrost wydatków, jakie ponosi gmina, ponieważ regularnie dopłaca ona do odpłatności, jakie wnoszą beneficjenci tego świadczenia w zależności od uzyskiwanych dochodów. Stały wzrost wydatków gminy obserwowalny jest też w obszarze ponoszenia odpłatności za pobyt osób w domach pomocy społecznej. Dzieje się tak, pomimo iż w omawianym okresie ilość osób korzystających z tej formy pomocy utrzymuje się na stałym poziomie. Wynika to z corocznego wzrostu miesięcznego kosztu utrzymania mieszkańca DPS, na który Gmina nie ma jakiegokolwiek wpływu, ponieważ ustalenia miesięcznego kosztu utrzymania mieszkańca w takiej placówce znajduje się w kompetencji powiatów. W najbliższej przyszłości należy zakładać, iż trend wzrostu kosztów dla gminy opłat pobytu w domu pomocy społecznej będzie dalej się utrzymywał. Aby więc nie powodować jeszcze większego wzrostu wydatków Gminy a jednocześnie umożliwić osobom starszym utrzymanie jak najdłużej w środowisku zamieszkania, nabierają znaczenia wszelkie inicjatywy zabezpieczające potrzeby osób starszych w środowisku i podtrzymujące ich aktywność. Odpowiada to zdiagnozowanym potrzebom samych seniorów, w tym preferowanym przez nich formom aktywności i potrzebie rozszerzenia oferty dotychczas funkcjonujących Klubów Seniora.

Jak wskazano powyżej problem bezdomności nie koncentruje się na terenie samej gminy. Gmina zabezpiecza potrzeby osób bezdomnych poprzez placówki usytuowane poza jej terenem.

W gminie dostrzegany jest problem osób z zaburzeniami psychicznymi czy chorymi psychicznie. Skala tego problemu jest trudna do określenia wobec anonimizacji zjawiska, powiązanej z wstydlivością przed odbiorem społecznym.

W ramach diagnozy określono potrzeby osób niepełnosprawnych. W związku ze starzeniem się społeczności, powiązanej z długotrwałymi lub ciężkimi chorobami oraz niepełnosprawnością oraz rosnącymi potrzebami rodziców dzieci niepełnosprawnych, zdefiniować można wyraźne potrzeby w zakresie rozwoju form wsparcia dziennego dla osób niepełnosprawnych oraz ich opiekunów. Dotąd efektywne w zakresie potrzeb osób niepełnosprawnych oraz ich opiekunów okazały się programy rządowe „Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej” oraz uruchomiony w tym roku program „Opieka Wytchnieniowa” jak i formy wsparcia w postaci mieszkania wspomaganego. Zauważyć należy, iż potrzeby te przekraczają środki i możliwości jakie z takich potrzeb wynikają i obecne zasoby gminy by je zaspokoić.

W zakresie możliwości powrotu w ramach deinstytucjonalizacji do środowiska osób przebywających dotąd w ramach opieki całodobowej, możliwości te obecnie zdiagnozowany

tylko wobec jednego niepełnosprawnego mieszkańca gminy. W pozostałych przypadkach osób przebywających w domach pomocy społecznej, uznać należy, iż osoby te niezdolne są do samodzielnej egzystencji i wymagają pobytu w DPS.

Widoczną potrzebą zdefiniowaną w ramach diagnozy jest szeroka „prewencja instytucjonalna” tj. dążenie do jak najdłuższego utrzymania osób starszych czy niepełnosprawnych w środowisku. Przekłada się to zarówno na podtrzymanie u osób relacji społecznych i więzi społecznych ze środowiskiem lokalnym oraz na wydatki gminy, w których środowiskowe formy wsparcia generują mniejsze koszty w stosunku do kosztów pobytu w placówkach całodobowych.

II CZĘŚĆ PROGRAMOWA

1. Plan deinstytucjonalizacji usług

Cel główny

Uzupełnienie usług społecznych w gminie Strumień poprzez:

Przejście z opieki instytucjonalnej do usług świadczonych w społeczeństwie lokalnym na terenie Gminy Strumień, objęcie usługami społecznymi 20 osób stanowiących grupę docelową tj. osoby w podeszłym wieku, długotrwale lub ciężko chore, niepełnosprawne, niesamodzielne, w tym 1 mieszkaniec DPS w Strumieniu w ramach przejścia z opieki instytucjonalnej do usług świadczonych w społeczności lokalnej, objęcie grupy docelowej szerokim wsparciem w ramach tak zwanej profilaktyki instytucjonalnej

Cel szczegółowy nr 1

Zdiagnozowanie potrzeb wszystkich grup docelowych by można było określić niezbędne wsparcie w ich codziennym funkcjonowaniu, w tym ocenie zdolności do samodzielnej egzystencji. Opracowanie indywidualnego programu przejścia mieszkańca DPS z opieki całodobowej do opieki świadczonej w społeczeństwie lokalnym oraz opis rozwiązań usług środowiskowych dla odbiorców usług świadczonych całodobowo m.in. DPS, zwiększenie samodzielności osób z niepełnosprawnościami z gminy Strumień zgodnie z możliwościami i potrzebami, integracja społeczeństwa lokalnego z osobami z niepełnosprawnością, integracja społeczeństwa lokalnego z osobami z niepełnosprawnością

Cel szczegółowy nr 2

Uruchomienie dla 4 osób niepełnosprawnych całodobowej opieki wytchnieniowej mającej na celu odciążenie opiekunów faktycznych w opiece nad tymi osobami niepełnosprawnymi (w ilości do 21 dni opieki całodobowej na osobę), zwiększenie, rozszerzenie programu AON, SUO, UO (objęcie większej liczby osób) zwiększenie dostępności psychologa

Cel szczegółowy nr 3

Uruchomienie świadczenia usług opiekuńczych, specjalistycznych usług opiekuńczych dla docelowo 14 osób w podeszłym wieku, którzy borykają się z niepełnosprawnością, z perspektywą na przyszłość umieszczenia w DPS. Usługi będą świadczone w miejscu zamieszkania mieszkańców Gminy Strumień, każda z osób będzie mogła skorzystać z ciepłego posiłku, który zostanie dostarczony poprzez zaoferowany catering, zwiększenie, rozszerzenie programu AONN, SUO,UO (objęcie większej liczby osób)

Cel szczegółowy nr 4

Rozwinięcie usług mieszkalnictwa wspomaganego poprzez uruchomienie mieszkania wspomaganego wspierającego przeznaczonego dla 2 dwóch osób z grupy docelowej, osoby objęte lokalnym planem DI w ramach przejścia z opieki instytucjonalnej do środowiska (1 osoba) oraz objętych tzw. profilaktyką instytucjonalną celem utrzymania jak najdłużej w środowisku zamieszkania i uniknięcie skierowania do DPS (1 osoba). Świadczenie usług opiekuńczych, będących alternatywą dla pobytu w DPS, adaptacja parteru wolnostojącego domu piętrowego z zasobów Gminy Strumień, charakter pobytu stały lub okresowy. Budynek wymaga prac projektowo- architektonicznych, adaptacyjnym w postaci kompleksowego remontu, wyposażenia i przystosowania do osób niepełnosprawnych

Cel szczegółowy nr 5

Świadczenie społecznych usług usamodzielniających dla 2 osób z grupy docelowej – osoby objęte lokalnym planem DI w ramach przejścia z opieki instytucjonalnej do środowiska 1 osoba, oraz objętych tzw. profilaktyką instytucjonalną celem utrzymania jak najdłużej w środowisku zamieszkania i uniknięcia skierowania do DPS- 1 osoba wskazanych w celu nr 4 do objęcia wsparciem w ramach mieszkania wspomaganego wspieranego, na tym etapie celem przygotowania do adaptacji w warunkach pozainstytucjonalnych i potrzymanie sprawności celem pozostania w środowisku zamieszkania. Objęcie szerokim wsparciem specjalistycznym tj. psycholog, terapeuta zajęciowy, prowadzący treningi umiejętności społecznych w środowisku, prowadzący zajęcia sportowo- rekreacyjne, treningi samodzielności (PFRON,MRiPS)

Cel szczegółowy nr 6

Rozbudowa usług społecznych dla seniorów, rozwój mieszkalnictwa wspomaganego dla seniorów. Mieszkania wspomagane są formą wsparcia, dla osób starszych które ze względu na trudną sytuację życiową, wiek, niepełnosprawność lub chorobę potrzebują wsparcia w funkcjonowaniu w codziennym życiu, ale nie wymagają usług w zakresie świadczonym przez jednostkę całodobowej opieki. W tym sensie są więc placówką perspektywnie spełniającą jak usługi opiekuńcze prewencyjną rolę przed pobytem osoby starszej w domu pomocy społecznej i umożliwiają jej utrzymanie więzi społecznych z najbliższym otoczeniem, przekładając się na mniejsze obciążenie dla gminy w zakresie ponoszenia odpłatności za pobyt osób w domach pomocy społecznej. W mieszkaniu wspomaganym

wpierać się będzie seniorów poprzez usługi bytowe oraz pomoc w wykonywaniu czynności niezbędnych w życiu codziennym i realizacji kontaktów społecznych, w celu utrzymania lub rozwijania samodzielności osoby na poziomie jej psychofizycznych możliwości, poprzez usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze. Docelowo gmina dążyć będzie poprzez pozyskiwane fundusze zewnętrzne do rozwoju tego obszaru wsparcia osób starszych z wykorzystaniem swojej bazy komunalnej.

Cel szczegółowy nr 7

Rozszerzenie oferty działających Klubów Seniora. Istotą działalności Klubów Seniora nie jest instytucjonalna forma działalności, ale miejsce spotkań dla seniorów, w którym mogą odbywać się ciekawe zajęcia, kursy, warsztaty, prelekcje i wspólne spędzanie czasu wolnego i założenie to jest fundamentalną kwestią w wkomponowaniu działalności Klubu w niemniejszą Strategię. Podstawą w Strategii jest wyłącznie wspierająca rola gminy w zakresie Klubów, które winny być jak najbardziej usamodzielnione i samowystarczalne w swoich działaniach, samemu określając częstotliwość spotkań i formę aktywności w czasie ich realizowaną, w tym finansowaną w ramach własnych okolicznościowych zbiórek. Realizację tego zamierzenia umożliwi funkcjonowanie w każdym z klubów osoby Lidera Klubu, który został wybrany przez samych klubowiczów, celem mikro organizacji w jego działalności i reprezentowania na zewnątrz. Wspierającą rolą gminy jest udostępnianie pomieszczeń, w których funkcjonować mogą kluby, zapewnieniu wsparcia organizacyjnego i merytorycznego oraz finansowego oraz wspieranie i pobudzanie samodzielności samych Liderów w klubach. Takie umiejscowienie działalności Klubów w Strategii zapewni ich największą samodzielność i samoorganizację, adekwatnie do potrzeb samych seniorów. W toku diagnozy zdefiniowano potrzebę rozszerzenia oferty klubów na pozostałe 2 sołectwa w gminie. Docelowo więc gmina podejmować będzie działania by w ramach planu w każdym z 6 sołectw funkcjonował klub seniora.

Cel szczegółowy nr 8

Rozwój obszaru aktywności sportowej i rekreacyjnej dla seniorów. Podejmowanie aktywności fizycznej w wieku senealnym co jest powszechnie zauważane wpływa bezpośrednio na jakość życia seniorów. Codzienna, właściwie dozowana aktywność fizyczna pozwala dłużej osobom starszym zachować kondycję psychofizyczną. Dlatego jednym z obszarów aktywności gminy winno być zapewnienie możliwości i dysponowanie bogatą ofertą w obszarze sportowo – rekreacyjnym. W tym obszarze gmina będzie inicjować w dalszym ciągu działania takie jak rajdy rowerowe, wycieczki, spacer, marsze nordic walking, zajęcia rehabilitacyjne czy gimnastyczne udostępnienie pomieszczeń dla aktywności fizycznej przez seniorów. itp. formy aktywności, które jak wykazała diagnoza są powszechną i lubianą formą aktywności dla seniorów na terenie gminy. Możliwości w tym zakresie będą wzrastać wraz z rozwojem gminnej infrastruktury w zakresie rekreacji i wypoczynku i pozyskiwaniem środków zewnętrznych na remonty czy modernizację bazy infrastrukturalnej. Działania gminy będą koncentrowały się na wspieranie rozwiązań zwiększających motywację seniorów do aktywności fizycznej i wyboru zachowań

prozdrowotnych. rozwijanie i wspieraniu systemu zorganizowanych zajęć aktywności fizycznej dla osób dorosłych i starszych. Taka forma wsparcia dla seniorów wpisuje się „prewencję instytucjonalną” umożliwiającą pozostanie osób starszych jak najdłużej aktywnych w środowisku zamieszkania.

Cel szczegółowy nr 9

Rozwój obszaru usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych jest wraz ze starzeniem się społeczności i wzrostem w populacji ilości osób niepełnosprawnych, bardzo wyraźnie rysującą się perspektywą w najbliższym czasie. Istotą jest dla gminy zabezpieczenie na ten cel niezbędnych środków finansowych oraz pozyskiwanie nowych ze źródeł zewnętrznych. Wraz ze starzeniem się populacji należy założyć w przyszłości stały wzrost ilości beneficjentów tej formy wsparcia.

Cel szczegółowy nr 10

Całodobowa opieka wytchnieniowa. Ta forma uruchomiona w ramach grantu, stanowiła innowację w ofercie gminy dla osób niepełnosprawnych i ich opiekunów. Zauważyć należy, iż na terenie DPS w Strumieniu znajdować się będą w przyszłości pomieszczenia przystosowane do jej świadczenia. W chwili obecnej gmina nie ma jednak możliwości zlecenia DPS tego rodzaju usługi z uwagi na bariery prawne pomiędzy gminą a jednostką prowadzoną na zlecenie powiatu jaką jest w/w DPS. Prowadzone są jednak działania mające na celu zlecenie w przyszłości opieki wytchnieniowej całodobowej w/w DPS przez powiat cieszyński. Tym samym w sytuacji podjęcia przez powiat cieszyński takiego zadania oraz akceptacji przez Śląski Urząd Wojewódzki rozszerzenia działalności w/w DPS, w pełni wykorzystana będzie w praktyce utworzona na terenie DPS baza usługowa oraz z tej formy wsparcia korzystać będą mogli również mieszkańcy gminy Strumień.

2. Analiza kosztów realizacji planu

2.1. Analiza kosztów realizowanych obecnie usług opiekuńczych

Wraz ze starzeniem się ludności będzie wzrastać zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze. Zgodnie z prognozą Głównego Urzędu Statystycznego, w 2035 roku osoby w wieku 65 lat i więcej będą stanowiły 23% populacji Polski, podczas gdy obecnie jest to około 13%. Jedna piąta populacji naszego kraju będzie w wieku poprodukcyjnym. Jednak najistotniejszy z punktu widzenia opieki nad osobami starszymi jest dynamicznie postępujący proces podwójnego starzenia się populacji, czyli wzrost odsetka osób w wieku 80 lat i więcej. Zapewnienie bezpieczeństwa i profesjonalnej opieki osobom zależnym, w tym starszym i niepełnosprawnym, w ich miejscu zamieszkania jest bez wątpienia jednym z największych wyzwań dla polityki zdrowotnej i pomocy społecznej. Usługi opiekuńcze są podstawową i najmniej kosztowną formą opieki nad osobą starszą w jej miejscu zamieszkania. Mimo to rosnące w tym zakresie zapotrzebowanie powoduje konieczność corocznego zwiększania budżetów gmin na to zadanie. Wydatki na usługi opiekuńcze podlegają zwrotowi w części lub

całości, jeżeli dochód na osobę w rodzinie osoby zobowiązanej do zwrotu wydatków przekracza kwotę kryterium dochodowego określonego w ustawie. Kompetencję do określenia szczegółowych warunków przyznawania i odpłatności za usługi opiekuńcze czy warunków zwolnienia od opłat ma rada gminy. Aby określić wysokość odpłatności konieczne należy ustalić sytuację dochodową osoby potrzebującej wsparcia. Kompetencję do określenia szczegółowych warunków przyznawania i odpłatności za usługi opiekuńcze czy warunków zwolnienia od opłat ma rada gminy. Dla określenia wysokości odpłatności niezbędne jest ustalenie sytuacji dochodowej osoby potrzebującej wsparcia. Wysokość dochodu nie wpływa na samo prawo do świadczeń w formie usług opiekuńczych, ale wpływa na ewentualną opłatę za te świadczenia, zgodnie z zasadą subsydiarności, w myśl której przy przyznawaniu pomocy społecznej znaczenie mają posiadane zasoby, a w sytuacji posiadania środków finansowych zasadne jest by z tego tytułu wnoszona była odpłatność za przyznaną pomoc publiczną. Aktualnie obowiązującą moc w tym zakresie ma uchwała Rady Miejskiej w Strumieniu Nr LIII.409.2023 z dnia 31 stycznia 2023 r. Określa ona cenę jednej godziny usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych na kwotę 38 zł. Cena rynkowa usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych regularnie wzrasta co roku i obecnie jest już to kwota 38 zł. Osoba zobowiązana do ponoszenia odpłatności za usługi opiekuńcze lub specjalistyczne usługi opiekuńcze, może zostać częściowo zwolniona z ponoszonych opłat gdy współwystępuje co najmniej jedna z następujących przesłanek:

- 1) osoba zobowiązana do ponoszenia odpłatności za usługi opiekuńcze lub specjalistyczne usługi opiekuńcze wnosi opłatę za pobyt innych członków rodziny w domu pomocy społecznej, ośrodka wsparcia lub innej placówce;
- 2) osoba zobowiązana do ponoszenia odpłatności za usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze poniosła udokumentowane straty materialne powstałe w wyniku zdarzenia losowego;
- 3) występuje konieczność świadczenia usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych u więcej niż jednego świadczeniobiorcy w tym samym gospodarstwie domowym;
- 4) osoba zobowiązana do ponoszenia odpłatności za usługi opiekuńcze lub specjalistyczne usługi opiekuńcze ponosi stałe i uzasadnione wydatki, związane z zaspokojeniem niezbędnych potrzeb bytowych, których wysokość zagraża egzystencji osoby zobowiązanej. Osoba zobowiązana do ponoszenia odpłatności za usługi opiekuńcze lub specjalistyczne usługi opiekuńcze, może zostać całkowicie zwolniona z ponoszonych opłat w przypadku gdy osoba zobowiązana do odpłatności za usługi opiekuńcze lub specjalistyczne usługi opiekuńcze, nie jest w stanie w związku ze swoją sytuacją finansową i uzasadnionymi, niezbędnymi wydatkami ponieść odpłatności za usługi opiekuńcze lub specjalistyczne usługi opiekuńcze, przy jednoczesnym spełnianiu co najmniej dwóch przesłanek wskazanych wyżej.

Tabela odpłatności za usługi opiekuńcze

Procentowe kryterium dochodu ustalone zgodnie z ustawą o pomocy społecznej	Wysokość odpłatności za 1 godzinę usług opiekuńczych liczona od ceny kosztu 1 godziny usług (w procentach)	
	Osoby samotnie gospodarującej	Osoby w rodzinie
Do 100%	bezpłatnie	bezpłatnie
Powyżej 100% do 150 %	5%	10%
Powyżej 150% do 200%	10%	20%
Powyżej 200% do 230%	20%	25%
Powyżej 230 % do 260%	30%	35%
Powyżej 260% do 290%	40%	45%
Powyżej 290% do 320%	50%	60%
Powyżej 320% do 370%	60%	70%
Powyżej 370% do 400%	70%	80%
Powyżej 400% do 450%	80%	90%
Powyżej 450%	90%	100%

Wydatki Gminy Strumień na usługi opiekuńcze w ciągu ostatnich 5 lat:

Rok	Kwota
2018	77,637 tyś.
2019	141,542 tyś.
2020	160,812 tyś.
2021	215,850 tyś.
2022	213,520 tyś.

Jak wskazuje powyższa tabela koszty usług opiekuńczych znacząco wzrastają. Usługi opiekuńcze są podstawową i najmniej kosztowną formą opieki nad osobą starszą w jej miejscu zamieszkania. Mimo to rosnące w tym zakresie zapotrzebowanie powoduje konieczność corocznego zwiększania budżetów gminy na to zadanie.

2.2. Kalkulacja kosztów realizacji usług po wdrożeniu planu deinstytucjonalizacji usług

Działanie 1. Opieka wytchnieniowa całodobowa

Wyposażenie pokoju i łazienki do świadczenia opieki wytchnieniowej- wyposażenie pokoju to min. zakup łóżka, krzesła, fotelu, szafki nocnej, komody, radia, szafy wnękowej w drzwiach, półki ściiennej, ręczników, kompletów pościeli i prześcieradeł, kołder, poduszek, kocy, narzuty na łóżko, kubków, szklanek, talerzy, misek, zastawy kuchennej, dzbanka, czajnika bezprzewodowego, kosza na śmieci, wieszak na ubrania, suszarka na pranie, obrus.

Wyposażenie łazienki to min. zakup baterii prysznicowej, o poręczowania, siedziska pod prysznic, szafki łazienkowej, wieszaków na ręczniki, maty łazienkowej, deski sedesowej, lustro, lampy. W koszty należy też uwzględnić powierzenie realizacji usług zewnętrznemu podmiotowi, z koniecznością zapewnienia usług dla 4 osób, przez maksymalnie 21 dni przypadające na 1 osobę, w koszty wliczono konieczność zapewnienia koordynacji z jego strony, zatrudnienie min. 4 opiekunów, koszty najmu pomieszczeń, koszty zapewnienia min. 3 gorących posiłków dziennie w tym jednego gorącego. Całkowity koszt świadczenia usług związanych z uruchomienie opieki wytchnieniowej całodobowej kalkuluje się na poziomie 205 400,00

Działanie 2. Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze

Koszty związane z powierzeniem realizacji zadania dla podmiotu zewnętrznego, z koniecznością zapewnienia 504 godzin usług opiekuńczych miesięcznie dla 12 osób oraz 16 godzin miesięcznie specjalistycznych usług opiekuńczych dla 2 osób, w koszty wliczono konieczność zatrudnienia min. 4 opiekunów, logopedy, fizjoterapeuty, koszty zapewnienia jednego gorącego posiłku dziennie z jego dowozem. Koszty usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych wraz z kosztami związanymi ze zleceniem realizacji usług na zewnątrz wyniosą 807 240,00.

Działanie 3. Uruchomienie mieszkania wspomagane i wspierane

Mieszkanie wspomagane o charakterze wspierającym wymaga remontu przeznaczonego na ten cel budynku. Wymiana drzwi zewn., wymiana stolarki okiennej, remont tynków zewnętrznych z osuszaniem, zmiany w układzie ścian działowych, remont posadzek z izolacją poziomą i ciepłą, remont tynków wewnętrznych, wykonanie okładziny sufitów, roboty malarskie, ocieplenie stropu, wymiana instalacji wodno-kanalizacyjnej, wymiana instalacji gazowej, wymiana instalacji centralnego ogrzewania, wymiana instalacji elektrycznej, ocieplenie ścian zewnątrz budynku, budowa pochyli dla osób niepełnosprawnych, przebudowa schodów zewnętrznych, remont nawierzchni dojścia do budynku i dojazdu, przebudowa furki i bramy wjazdowej, opracowanie dokumentacji technicznej i nadzór nad robotami, przygotowanie dokumentacji powykonawczej i odbiorowej. Łączny koszt uruchomienia mieszkania wspomagane i wspierane kalkuluje się na poziomie 599 460,17 zł. Mieszkanie wspomagane o charakterze wspierającym wymaga całkowitego wyposażenia w tym w: 2 łóżka z kompletem stelaży i materacy, 2 szafy, zabudowana garderoba, 2 komody, 2 biurka, 2 ławy, 2 fotele biurowe, 3 sofy, 4 duże fotele, 2 kołdry, 4 krzesła, 1 stół do kuchni, stół do salonu, 2 poduszki, 2 komplety pościeli, 2 kołdry, telewizor, uchwyty do telewizora, kable, zabudowa kuchenna ze sprzętem AGD, robot kuchenny, odkurzacz, pralka, suszarka, wyposażenie kuchni, garnki, patelnie, sztućce, talerze, szklanki, kubki itp. Koszt wyposażenia mieszkania wspomagane i wspierane szacuje się na kwotę 90 000 zł. Dodatkowym kosztem będzie zlecenie realizacji usług opiekuńczych w wymiarze 80 godzin dla 2 osób przebywających w mieszkaniu wspomagane i wspierane przez okres 2 mies. Koszt ten wyniesie 10 280,00 zł.

Działanie 4. Usługi społeczne – treningi usamodzielniające

W pracowni realizowane będą m.in. zajęcia usamodzielniające, kulinarne, trening ekonomiczny, nauka sprzątnania, higieny osobistej, dbania o dom, planowania działań.

Zakup m.in. mebli kuchennych pod zabudowę, kuchenki elektrycznej, lodówki, krzeseł, garnków, zastawy stołowej, kubków, szklanek, desek kuchennych, noży, patelni, drobnego sprzętu kuchennego, kosza na śmieci, pralki, chlebaka, kosza na pranie, miotły, czajnika bezprzewodowego, termomixu, odkurzacza, mopa, żelaza, deski do prasowania, telewizora. Wyposażenie pracowni terapeutyczno- usamodzielniającej to m.in. zakup stołu, krzeseł, blatów pod stanowiska komputerowe, sprzętu komputerowego z oprzyrządowaniem dla osoby prowadzącej zajęcia oraz uczestników m.in. laptopy z oprogramowaniem, słuchawki, głośniki, drukarka, szafa pod zabudowę, przybory terapeutyczne, dywan. Koszty związane ze zleceniem realizacji usługi podmiotowi zewnętrznemu, w koszty te wliczono m.in. koszty związane z zapewnieniem 2 osobom usamodzielnianym 90 godz. usług opiekuńczych mies. przez okres 6 miesięcy konieczność zapewnienia koordynacji usług, wynajmu pomieszczeń, zatrudnienia specjalistów - oligofrenopedagoga, psychologa, terapeuty zajęciowego, technika fizjoterapii. Koszt tego działania oszacowano na kwotę 583 326,00 zł. (czas trwania 6 miesięcy).

2.3. Źródła finansowania wdrożenia i realizacji planu deinstytucjonalizacji usług

Usługi realizowane są w ramach programu pilotażowego i w całości z niego finansowane. W przyszłości w finansowaniu usług społecznych gmina wydatkować będzie zarówno środki własne jak i pozyskiwane ze źródeł zewnętrznych. Rządowe, ogólnopolskie programy wsparcia dla seniorów i osób niepełnosprawnych stanowią istotną, regularną formę wsparcia, z której w przyszłości także będą korzystać seniorzy. Pozyskiwane na ich realizację fundusze pozwolą na odciążenie finansowe gminy w wydatkach w tym obszarze. Gmina rozwijać więc będzie dotychczas uruchomione programy wsparcie jak i pozyskiwać środki z nowych. To takie programy jak: Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej, Opieka Wychnieniowa, „Aktywni +”. Każdy z tych programów adresowany jest do innej kategorii odbiorców wśród osób starszych. Program Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej ma za zadanie zapewnienie dostępności do usług asystencji osobistej, tj. wsparcia w wykonywaniu codziennych czynności oraz funkcjonowaniu w życiu społecznym osób niepełnosprawnych. Program „Opieka Wychnieniowa” adresowany jest natomiast do członków rodzin lub opiekunów sprawujących bezpośrednią opiekę nad niepełnosprawnymi osobami. Realizacja przez gminę tych dwóch programów pozwoli więc na zapewnienie wsparcia osobom z niezdolnością do samodzielnej egzystencji lub ze znacznie ograniczoną zdolnością do samodzielnej egzystencji i ich rodzinom. Program „Aktywni +” oraz inne zbliżone programy jakie mogą być uruchamiane w przyszłości nakierowane są natomiast na pobudzenie aktywności i podtrzymanie samodzielności osób starszych, zachowujących dotąd lepszą sprawność psychofizyczną i bardziej aktywnych społecznie. Tym samym realizując dotychczasowe lub podejmując się realizacji nowych programów rządowych, gmina będzie w stanie zaspakajać potrzeby określonych grup osób starszych, adekwatnie do ich stanu zdrowia i preferowanych form aktywności. Obok programów rządowych, gminna będzie pozyskiwać w dalszym ciągu środki z projektów czy grantów dedykowanych na rzecz wsparcia seniorów. Pozyskiwanie tą drogą fundusz także, odciążą finansowo gminę i pozwoli

rozwijać bogatą i szeroką ofertę usług społecznych dla seniorów i osób niepełnosprawnych oraz rozbudowę ich zaplecza.

3. Dostępne zasoby dla realizacji usług (finansowe, materialne, infrastrukturalne) opisane były już wcześniej i odpowiadają całości zasobów gminy oraz potencjałe niepublicznym na jej terenie.

4. Systemy monitorowania i oceny

4.1. Wskaźniki rezultatu i produktu

Wskaźnikiem produktu jest opracowanie lokalnego planu deinstytucjonalizacji i w jego ramach objęcie usługami społecznymi 20 osób stanowiących grupę docelową tj. osoby w podeszłym wieku, długotrwale lub ciężko chore, niepełnosprawne, niesamodzielne, w tym 1 mieszkaniec DPS w Strumieniu w ramach przejścia z opieki instytucjonalnej do usług świadczonych w społeczności lokalnej. Objęcie grupy docelowej szerokim wsparciem w ramach tak zwanej profilaktyki instytucjonalnej, objęcie 5 pracowników opieki całodobowej w zakresie wsparcia i przygotowywania wdrożenia procesu deinstytucjonalizacji. Celem osiągnięcia tego wskaźnika dla grupy docelowej zostanie zorganizowanych 5 zadań, które były już wcześniej omówione.

Są nimi :

- powstanie lokalnego planu deinstytucjonalizacji usług społecznych zgodnie z wytycznymi;
- uruchomienie dla 4 osób niepełnosprawnych całodobowej opieki wytchnieniowej mającej na celu odciążenie opiekunów faktycznych w opiece (w zakresie do 21 dni opieki całodobowej na osobę);
- rozpoczęcie świadczenia usług dla 14 osób z grupy docelowej (osoby w podeszłym wieku, niepełnosprawne, niesprawne, z perspektywą skierowania w przyszłości do DPS) w miejscu zamieszkania, w tym usług opiekuńczych / specjalistycznych usług opiekuńczych;
- uruchomienie mieszkania wspomaganego wspieranego przeznaczonego dla 2 osób z grupy docelowej, osoby objęte lokalnym planem DI w ramach przejścia z opieki instytucjonalnej do środowiska (1 osoba) oraz objętych tzw. profilaktyką instytucjonalną celem utrzymania jak najdłużej w środowisku zamieszkania i uniknięcia skierowania do DPS (1 osoba) wraz ze świadczeniem usług opiekuńczych;
- świadczenie społecznych usług usamodzielniających dla 2 osób z grupy docelowej, w tym osoby objęte lokalnym planem DI w ramach przejścia z opieki instytucjonalnej do środowiska (1 osoba) oraz objętych tzw. profilaktyką instytucjonalną celem utrzymania jak najdłużej w środowisku zamieszkania i uniknięcia skierowania do DPS (1 osoba) wskazanych w zadaniu dot. uruchomienia mieszkania wspomaganego. Wsparciem zostanie objętych w ramach mieszkania wspomaganego wspieranego, na tym etapie celem przygotowania do adaptacji w warunkach pozainstytucjonalnych i podtrzymania sprawności celem pozostania w środowisku zamieszkania. Objęcie szerokim wsparciem specjalistycznym tj. psycholog, terapeuta zajęciowy, prowadzący trening umiejętności społecznych

w środowisku, prowadzący zajęcia sportowo- rekreacyjne.

Wskaźnikiem rezultatu jest dla 10 osób przejście z instytucjonalnej formy opieki do usług świadczonych w miejscu zamieszkania, w tym podejmujących próbę usamodzielnienia mieszkańców DPS, osób objętych prewencją instytucjonalną mającą na celu pozostanie w środowisku i utrzymanie z nim więzi społecznych, dając perspektywę uniknięcia skierowania w przyszłości do DPS osób objętych tą formą wsparcia.

4.2. Opis systemu monitorowania realizacji planu i osiągnięcia wskaźników oraz ocena skuteczności i efektywności Planu

Zapis lokalnego planu deinstytucjonalizacji zaplanowany jest na lata 2023-2030, przy czym poszczególne cele strategiczne muszą mieć elastyczne formy czasu realizacji w zależności między zdefiniowanymi potrzebami a możliwościami i zasobami gminy oraz jej otoczenia.

Cel ogólny : Uzupełnienie usług społecznych w gminie Strumięń

Zadanie	Termin rozpoczęcia	Czas trwania	Źródła finansowania	Wskaźniki	Organizator
Usługi opiekuńcze	1.09.2023	na stałe	Gmina	- ilość środowisk objętych wsparciem w poprzednim roku kalendarzowym - wielkość środków finansowych wydatkowanych na świadczenie usług opiekuńczych	MOPS
Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób zaburzonych psychicznie	1.09.2023	na stałe	Dotacja wojewody	- ilość środowisk objętych wsparciem w poprzednim roku kalendarzowym - wielkość środków finansowych	MOPS

				wydatkowanych na świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych	
Uruchomienie mieszkania wspomaganego wspieranego dla osób usamodzielnianych	1.09.2023	Na stałe	Gmina	- ilość osób objętych wsparciem w poprzednim roku kalendarzowym	MOPS
Rozszerzenie oferty klubów seniora na 6 sołectw	2024-2025	2030	Gmina/środki zewnętrzne	-ilość działających na terenie gminy klubów seniora w poprzednim roku kalendarzowym	Gmina
Rozwój obszaru aktywności sportowej i rekreacyjnej dla seniorów	2024	2030	Gmina	- ilość zorganizowanych akcji prozdrowotnych/profilaktycznych dla seniorów w poprzednim roku kalendarzowym - ilość zorganizowanych akcji rekreacyjno-krajoznawczych dla seniorów w poprzedni roku kalendarzowym	Gmina
Całodobowa opieka wytchnieniowa	2025-2030 (zależność od czynników zewnętrznych)	2030	Środki zewnętrzne	- ilość osób objętych wsparciem w poprzednim roku kalendarzowym	Powiat cieszyński (organizator potencjalny we współpracy

					z gminą)
Uruchomienie mieszkania wspomagane go wspieranego dla seniorów	2024 do 2030	2024-2030	Gmina/środki zewnętrzna	- ilość osób objętych wsparciem w poprzednim roku kalendarzowym	MOPS

Uzupełnienie systemu usług na terenie gminy dotyczących dziecka i rodziny poza w/w celami strategicznymi. Docelowo gmina dążyć będzie do zmniejszenia liczby dzieci umieszczanych w placówkach całodobowych, zwiększenie dostępności psychologa dla dzieci, zwiększenie liczby godzin konsultacji ze specjalistami przeżywającymi trudności opiekuńczo wychowawcze, rozwinięcie usług specjalistycznych i uzupełnienie o brakujące, wzrost wiedzy i świadomości na temat możliwości pomocy, rodzicielstwa zastępczego.

Po zakończeniu grantu, w ramach jego trwałości oraz w latach przyszłych pomiar wskaźników ociążenia poszczególnych celów dokonywany będzie za poprzedni rok kalendarzowy przez MOPS.